



2-3-бет

БӘЙТЕРЕКТЕГІ БАҒЫТ-БАҒДАР БАЙЫПТЫ

Жақында облыс әкімі Нариман Төреғалиев Бәйтерек ауданына жұмыс сапарымен барып, ауданның тыныс-тіршілігімен танысты. Шапов ауылдық округінің тұрғындарымен кездесіп, ауыл шаруашылығы, елді мекендердің әлеуметтік жағдайы және тұрғындарды толғандыратын мәселелерді назарға алды.

АТАУЛЫ КҮН



6-бет

«АДАМ ӨЗІНЕ СЕНСЕ, ҚАЙ ЖҰМЫСТЫ ДА ҰРШЫҚША ИІРІП ӘКЕТЕДІ»

Бүгіндері өмірді электр қуатынсыз елестету мүмкін емес. Себебі күнделікті тұтынатын тұрмыстық техникалар тоққа тәуелді, өндіріс орындары мен әлеуметтік нысандардың жұмысы да қуат көзіне байланған. Ал осы жарықты үздіксіз жеткізіп, ақауларды уақтылы жөндейтін мамандық иелерінің бірі – электрмонтерлер.

ӨНЕРКӘСІП



9-бет

27 ҚЫРКҮЙЕК – МАШИНА ЖАСАУШЫЛАР КҮНІ



ORAL ÓNİRİ

№78⁽²¹⁵⁷⁵⁾

Жұма,

25 қыркүйек 2026 жыл



27 қыркүйек –
Еңбек күні

8

Министр Жайық өңіріне келеді

25 қыркүйек күні сағат 15:00-де ҚР Су ресурстары және ирригация министрі Нұржан Нұржігітов Орал қаласындағы «Атамекен» өнер ордасында облыс тұрғындарымен кездеседі.

Аталған министрліктің баспасөз қызметінің хабарлауынша, ведомство басшысы сол күні азаматтарды жеке мәселелері бойынша да



қабылдайды. Өңір үшін Жайық өзенінің экологиялық жағдайы, Орал – Көшім суару-суландыру жүйесінің жайкүйі, су тасқынының алдын алу, гидротехникалық нысандар салу, жайылымдарды су-

ландыру және суды тиімді бөлу мәселелері өзекті екені анық.

Су шаруашылығына қатысты сұрақтар мен ұсыныстарды g.nurmukhanova@minsu.gov.kz поштасына жолдауға болады.

ЖАҢАЛЫҚТАР МОЗАИКАСЫ

Алтын орда мұрасы

25 қыркүйек күні сағат 10.00-де «Атамекен» өнер ордасында «Ұлы дала заманы: Жайық өңірі және тарихи мұрасы» атты ғылыми-практикалық конференция өтеді.

Іс-шараның басты мақсаты – Алтын орда дәуіріндегі Жайық өңірінің тарихи-мәдени мұрасын ғылыми тұрғыдан зерделеу, оны сақтау және кеңінен насихаттау мәселелерін талқылау.

Ғылыми жиынға елімізге танымал, облысымызға белгілі тарихшылар, жоғары оқу орындарының профессор-оқытушылары, зерттеушілер, өлкетанушылар және қоғам қайрат-



керлері қатысып, өз баяндамаларын ұсынады. Конференция соңында қатысушылар арасында пікір алмасу ұйымдастырылып, Жайық өңірінің тарихи-мәдени мұрасын зерттеу, сақтау және насихаттаудың өзекті бағыттары сараланады деп күтілуде.

Орал



Бәйтеректің бағыт-бағдары

Жақында облыс әкімі Нариман Төреғалиев Бәйтерек ауданына жұмыс сапарымен барып, ауданның тыныс-тіршілігімен танысты. Шапов ауылдық округінің тұрғындарымен кездесіп, ауыл шаруашылығы, елді мекендердің әлеуметтік жағдайы және тұрғындарды толғандыратын мәселелерді назарға алды.

**Гүлфия АЗАМАТҚЫЗЫ,
«Орал өңірі»**

Облыс әкімінің Бәйтерек ауданындағы сапары Шапов ауылдық округіндегі «Қажығалиева» шаруа қожалығынан басталды. Мұнда ауыл шаруашылығын дамытуға, оның ішінде асыл тұқымды мал шаруашылығын өркендетуге басымдық берілген. Шаруа қожалығы Қостанай облысынан алып келген «Әулиеқол» тұқымды ірі қара малды жергілікті жерде өсіріп, көбейтумен айналысады. Алынған төлдерді өңірдің өзге аудандарына сұранысқа қарай өткізіп, шаруашылықтағы мал басын асылдандыруға мүмкіндік беруде.

«Қажығалиева» шаруа қожалығы 2022 жылы құрылып, содан бері асыл тұқымды мал өсіріп келеді. Қазір шаруашылығымызда 100 бас сиыр бар. Мал тұқымын жақсарту мақсатында бірінші санатты асыл тұқымды бұқаларды алып келеміз. Ал одан алынған төлдерді 6-7 айлығында сатылымға шығарамыз. Ірі қарамен қатар «Мұғалжар» тұқымды жылқы да өсіріп отырмыз. Мал азығын өз күшімізбен дайындаймыз. Арнайы шөп екпейміз, жайылымның пайдасын көріп отырмыз. Дегенмен шаруашылықты кеңейтіп, мал басын көбейтуге жер көлемінің аздығы қолбайлау болып тұр. Қазіргі таңда шамамен 600 гектар жеріміз бар. Қолдағы мал санына жеткілікті болғанымен, мал басын одан әрі көбейтуге мүмкіндік бермейді. Сондықтан алдағы уақытта жер көлемін ұлғайтып, шаруашылықты кеңейтсек деген жоспарымыз бар. Қазіргі кезде қожалықта төрт адам тұрақты жұмыс істейді. Ал маусымдық жұмыс кезінде қосымша бес адамды жұмысқа тартамыз. Ауылда еңбек ететін азаматтарға тұрақты жұмыс орындарын ұсыну біз үшін де маңызды. Шаруашылық-

ты бір күнде үлкен кәсіпке айналдыру мүмкін емес. Ең бастысы – малдың тұқымын асылдандырып, өнімділігін арттырып, біртіндеп дамуға ұмтылу, – дейді «Қажығалиева» шаруа қожалығының иесі Ерболат Сағидоллаұлы.

Облыс басшысы шаруа қожалығының жұмыс барысымен танысып, ауыл шаруашылығын одан әрі дамытуға қатысты мәселелерді талқылады. Сондай-ақ мал шаруашылығындағы өсімді одан әрі жалғастыру үшін асыл тұқымды малдың үлесін арттыру, шаруашылықтардың өндірістік әлеуетін күшейту және мемлекеттік қолдау тетіктерін тиімді пайдалану маңызды екеніне тоқталды.

Облыс әкімі Нариман Төреғалиев Шапов ауылындағы мәдени-спорт кешенінде Бәйтерек ауданының тұрғындарымен кездесті.

ИНВЕСТИЦИЯ – ӨНДІРІСТІҢ ЖАҢА ТЫНЫСЫ

Жоспарланған жұмыстардың басым бөлігі толық орындалды. Негізгі көрсеткіштердің барлығына қол жеткіздік. Бірақ алда тұрған міндеттер де аз емес. Мемлекет басшысы алдымызға қойып отырған негізгі міндеттердің бірі – инвестиция тарту. Әсіресе өңдеу өнеркәсібіне инвестиция тартуға басымдық беруіміз керек. Өңдеу өнеркәсібі 2024 жылмен салыстырғанда 14,5%-ға өсті. Дегенмен біз өңір экономикасының Қарашығанаққа, яғни жер қойнауындағы мұнай-газ қорына тәуелді екенін жасырмаймыз. Мемлекет басшысы да осы мәселені айтып келеді. Сондықтан жер астындағы байлыққа тәуелділіктен біртіндеп арылып, жаңа өндіріс орындарын ашып, инвестиция тартуымыз қажет. Заманауи технологияларды енгізіп, өңірдің өндірістік әлеуетін арттыру – басты міндет.



2023 жылдан бері облысқа тартылған инвестиция көлемі жыл сайын артып келеді. Соның нәтижесінде бірқатар ірі жобаны жүзеге асыруға мүмкіндік алдық. Соның бірі – жиырма жылға жуық уақыт бойы шешімін таппай келген Сәтімолла кен орнын игеру жобасы.

Сәтімолла бор-калий кен орны 1964 жылы ашылған. Ақжайық ауданындағы Базаршолан елді мекені маңында орналасқан кен орнындағы калий кенінің (K2O) бекітілген қоры 3,1 миллиард тоннаны құрайды. Жоба аясында жерасты кеніші мен байыту фабрикасы салынып, қажетті инфрақұрылым тартылады. Оның ішінде ұзындығы 80 шақырым болатын теміржол, электр желісі, газ құбыры, техникалық және ауыз су құбырлары бар. Жобаны кезең-кезеңімен жүзеге асыру көзделіп отыр. Алғашқы 1-4 жыл аралығында жылына 1,5 миллион тоннаға дейін дайын калий тыңайтқыштарын өндіру жоспарлануда. Кейін өндіріс көлемін жылына 3 миллион тоннаға дейін жеткізу көзделген. Бұл кезеңде шамамен 1500 жаңа жұмыс орны ашылады. 4-7 жылда шамамен 3100 жаңа жұмыс орнын ашу көзделсе, 7-10 жыл аралығында жылына 6 миллион тоннаға дейін дайын калий тыңайтқыштарын өндіру жоспарланып отыр. Осы

кезеңде 4900-ге жуық адам жұмыспен қамтылады. Сонымен қатар Қарашығанақ кен орнында газ өңдеу зауытын салу да біз үшін аса маңызды жаңалық. Бұл бастама Мемлекет басшысының тікелей қолдауына ие болды. Құрылысты 2026-2030 жылдары жүзеге асыру жоспарланып отыр. Бұған дейін өңірде өндірілген шикі газдың бір бөлігі Ресейде өңделіп келген болатын. Енді бұл жұмысты өз өңірімізде жүргізуге мүмкіндік алып отырмыз. Энергетика саласында да нақты жұмыс атқарылып жатыр. Қуаты 50 МВт болатын жел электр стансасын салып жатырмыз. Бұған қосымша тағы 50 МВт қуат өндіретін станса салу жоспарланған. Бүгінде облыс орталығы электр энергиясымен толық қамтылған. Ал Жәнібек пен Бөкей ордасы аудандарын тұрақты электр қуатымен қамтамасыз ету мәселесі де шешімін табады.

Ауылдарды біртіндеп дамыту – негізгі бағыттарымыздың бірі. Менің қабылдауыма түрлі мәселемен келетін азаматтар көп. Бірі баспана, бірі жұмыс сұрайды. Тіпті баласын мектепке алып бару үшін жолақысына қаражаты жетпейтін отбасылар кездеседі. Ондай кезде «Ауылға барыңыздар!» деп айтамын. Ауылда үй де, жұмыс та бар. Балаларыңыз мектепке жақын жерде оқиды. Ең қуантатыны – ауылдағы ағайынның жаңадан қоныстанған отбасыларға қолдау көрсетуі. Шаруа қожалықтарының азаматтары көшіп келген отбасыларға мал беріп, жағдайын жасауға көмектесіп жатыр. Осындай азаматтарға алғыс айтамын. Бір кездері әке-шешеміздің қара шаңырағын бұзып, жаппай қалаға көштік. Кейде қиындыққа тап болуымыздың, жолымыз болмай жүргеніміздің бір себебі – сол қара шаңырақты өз қолымызбен бұзып, ауылдан алыстағанымыз ба деп ойлаймын. Енді сол қара шаңырақты қайта

көтеріп, ауылды жандандыратын уақыт келді. Ауылда адал еңбек етіп, өз шаруашылығыңды дөңгелетіп, бала-шағанды өсіріп, елдің дамуына өз үлесінді қосуға толық мүмкіндік бар. Біз үшін ең бастысы – ауыл тұрғындарына осындай мүмкіндік жасау. Сондықтан ауылдардың әлеуметтік-экономикалық дамуына, халықтың тұрмыс сапасын жақсартуға және қолайлы жағдай қалыптастыруға бағытталған істерді алдағы уақытта да жүйелі түрде жалғастырамыз, – деді облыс әкімі Нариман Төреғалиев өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуы туралы өз баяндамасында.

ӘЛЕУЕТІ ЖОҒАРЫ АУДАН

Бәйтерек ауданының әкімі Марат Тоқжанов ауданның әлеуметтік-экономикалық даму барысы туралы есеп беріп, соңғы жылдары атқарылған жобалар мен алдағы міндеттерді ортаға салды. Аудан экономикасына кейінгі төрт жылда 233,8 млрд теңгеден астам инвестиция тартылған. Бұл қаражат өңірдің өндірістік әлеуетін арттырып қана қоймай, әлеуметтік және инженерлік инфрақұрылымды жаңартуға да мүмкіндік берді. Әлеуметтік салада да ауқымды жұмыс атқарылды. Ауданда 13 медициналық нысан мен 2,4 мыңнан астам оқушыға арналған сегіз мектеп бой көтерді. Үш жылдың ішінде 13,7 млрд теңгеге 193,1 шақырым жол жөнделіп, аудандық маңызы бар жолдардың жақсы және қанағаттанарлық жағдайдағы үлесі 42,8%-дан 73%-ға дейін өсті.

Тұрғындар үшін ең маңызды мәселелердің бірі – ауыз су мен электр желілерінің жағдайы. Бүгінде аудан халқына таза ауыз сумен қамту көрсеткіші 100 пайызға жетті. Ал электр желілерінің тозу деңгейі 89,5%-дан 74%-ға дейін төмендеді. Елді мекендердегі тұрғындардың





байыпты



ұсыныс-тілектері де кезең-кезеңімен шешімін тауып келеді. Шапов ауылында мәдени-спорт кешені, Дариян ауылында дене шынықтыру-сауықтыру орталығы ел игілігіне берілді. Махамбет елді мекенінде 7,6 шақырым жол жөнделсе, Озерный, Володар және Новенький ауылдарындағы электр желілері жаңартылды. Ауданның негізгі тірегі саналатын ауыл шаруашылығында да өсім бар. Егістік алқабы 2023 жылғы 254,6 мың гектардан 267,1 мың гектарға дейін ұлғайды. Суармалы жер көлемі 5463 гектарға жетті. Бұл – ауыл шаруашылығы өндірісін әртараптандыруға және жер ресурстарын тиімді пайдалануға жасалған қадамның нәтижесі.

Шағын және орта бизнесті қолдауға бағытталған «Ауыл аманаты» бағдарламасы да өз жемісін беріп отыр. Бағдарлама аясында 273 жобаға 3 млрд теңгеден астам қаржы бөлініп, 324 жаңа жұмыс орны ашылды. Бұл ауыл тұрғындарының өз кәсібін бастауына, шаруашылығын кеңейтуіне және тұрақты табыс көзін қалыптастыруына мүмкіндік беруде, – деді Бәйтерек ауданының әкімі Марат Тоқжанов.

Ауданның әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштеріне тоқталған облыс әкімі кәсіпкерліктің кең қанат жайғанын атап өтті. Оның айтуынша, Бәйтеректің бұл бағыттағы әлеуеті әлі де жоғары. Сондықтан алдағы кезеңде инвестиция тарту, кәсіпкерлікті қолдау, ауыл шаруашылығын дамыту және тұрғындардың тұрмыс сапасын арттыру бағытында іс-шаралар жалғаса бермек. Тұрғындар өздерін толғандырған мәселелерді ортаға салып, ұсыныс-пікірлерін жеткізді.

ТҰРҒЫНДАРДЫҢ ӨТІНІШ-ТІЛЕГІ

– Жеке басыма қатысты да, ауыл тұрғыны ретінде де екі мәселені көтергім келеді. Өзім Шапов ауылындағы Құрманғазы көшесінде тұрамын. Ең өзекті мәселе – жол. Қызым биыл үш жасқа толды. Дүниеге келгеннен бері қалаға бару үшін үнемі көлік жалдаймын. Такси жүргізушілеріне Құрманғазы көшесінде тұратынымды айтсам, «Ол жақтың жолы нашар, су, батпақ, кірмейміз» деп бас тартады. Кей-

бірі тіпті жолдың жағдайына байланысты келмей, кері қайтып кетеді. Қазір жол біршама тәуір болғанымен, жаңбыр жауған кезде шұңқырлардың бәрі суға толып, көліктің асты тиеді. Сондықтан осы көшенің жол мәселесі шешілсе екен дейміз.

Екінші мәселе – бұралқы иттер. Таңғы сағат бесте сиыр саууға шығамыз. Қораның артында бес-он ит жатады. Үйде елу қаз, жиырма тауық ұстаймын. Былтыр шарбақтың ішінде жүрген он бес балапанымды иттер талап кетті. Бұл мәселені аудан басшылығына да айттым. «Ит атуға оқ берілмей жатыр, ит атуға болмайды» деген жауап естідім. Бірақ қаңғыған иттерден малымызды қорғай алмай, шығынға батып отыра беруге болмайды ғой. Сонымен қатар малға қатысты мәселе де бар. Жұбайым вахталық жұмыста болғандықтан, үйдегі малдың бәрін өзім қараймын. Былтыр бір үйір жылқы қорамның артындағы сатып алған шөбімнің бәрін жеп кетті. Иесіне хабарласып, «Малыңызды жинап алыңыздар» деп айттым. «Жұмыстамын» деген жауап алдым. Мен ол шөпті өз ақшама сатып алдым. Сондықтан әр тұрғын өз малына жауапкершілікпен қараса екен деймін. Бізге ең керекті – көшедегі жолдың ретке келуі, қаңғыған иттер мәселесінің шешілуі және малдың қараусыз жүрмеуі, – деді ауыл тұрғыны Нұрғаным Сапарғалиқызы.

Оны тыңдаған облыс әкімі ауылшілік жолдарды алдағы уақытта кезең-кезеңімен қарастыру қажеттігін айтты. Қазіргі таңда негізгі басымдық магистральдық және ауылдарға кіреберіс жолдарды жөндеуге беріліп отырғанын жеткізді. Одан бөлек қараусыз жүрген жылқылар жөнінде учаскелік полиция инспекторына хабарласып, ресми түрде шағым түсіруді ұсынды. Әкімнің айтуынша, кей жағдайда ауызша ескертудің өзі жеткіліксіз. Сондықтан мал иелері жауапкершілікпен қарамаса, тиісті мамандарға хабарлап, заң аясында шара қолдану қажет. Ал жиынға қатысқан сала мамандары бұралқы иттер мәселесіне қатысты тиісті жұмыс жүргізіліп жатқанын, иттерді аулау және жою бойынша шаралар әлі де жалғасатынын атап өтті.

Кездесуден кейін облыс әкімі Нариман Төреғалиев азаматтарды жеке қабылдап, тұрғындардың өтініш-тілектерін тыңдады. Қабылдау барысында көтерілген мәселелер тиісті мекемелерге жолданып, олардың шешілуі бақылауға алынады.

ӨНДІРІС ҚУАТЫ АРТАДЫ

Бәйтерек ауданының ауыл шаруашылығы саласындағы ірі жобалардың бірі – құс шаруашылығы. Облыс әкімі Нариман Төреғалиев ауданға жұмыс сапары барысында Шапов ауылдық округінде орналасқан «Жайық ет» ЖШС-ның құс фабрикасына барып, кәсіпорынның өндіріс қуатын арттыру бағытындағы жұмыстармен танысты.

– Құс фабрикасын 2017 жылы іске қостық. Бүгінде жылына 8,5 мың тонна құс етін өндіреміз. Қазіргі кезде өндірісті кеңейтудің екінші кезеңін жүзеге асырып жатырмыз. Бұл жобаға 3 млрд теңге инвестиция бағытталды. Қазір алты жаңа құс қорасын салып, қажетті құрал-жабдықты орнатып жатырмыз. Жоба толық іске қосылғаннан кейін өндірістік қуатымызды жылына 15 мың тоннаға дейін жеткізуді жоспарлап отырмыз. Сонымен қатар 200-ге жуық жаңа тұрақты жұмыс орны ашылады.

Біздің басты артықшылығымыздың бірі – құс асырауға керек жем-шөпті өзіміз өндіреміз. Агрохолдинг аумағында жүгері, бидай және соя өсіріледі. Өсірілген сояны өзіміздің өндірістік желімізде өңдейміз. Яғни жем-шөп өндіруден бастап, дайын өнім шығаруға дейінгі барлық кезеңді өзіміз қамтуға тырысамыз. Бұл өндірістің тұрақтылығын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Қазіргі таңда 2 мың гектар суармалы жеріміз бар. Мұнда 20 суару қондырғысы жұмыс істейді. Алдағы уақытта суармалы алқап көлемін екі есеге ұлғайтуды жоспарлап отырмыз. Биыл жүгеріден де жақсы өнім алып жатырмыз. Әр гектардан 12 тоннаға дейін өнім жиналуда. Бұл өткен жылғы көрсеткіштен шамамен 20 пайызға жоғары. Өндірістің дамуы жаңа технология мен тәжірибеге тікелей байланысты. Сондықтан мамандарымыздың біліктілігін арттыруға ерекше көңіл бөлеміз. Қызметкерлеріміз Ресей, Польша және Беларусь елдерінде болып, тәжірибе жинақтап, шетелдік әріптестермен тәжірибе алмасты. Сол жерде көрген озық тәсілдерді өз өндірісімізге енгізуге тырысамыз. Алдағы мақсат – өндіріс көлемін арттырып қана қоймай, жем-шөп базасын одан әрі нығайту, суармалы жер көлемін ұлғайту және заманауи технологияларды енгізу. Осы арқылы кәсіпорынның тұрақты жұмысын қамтамасыз етіп, өңірдегі азық-түлік өндірісінің дамуына өз үлесімізді қосуды көздейміз, – деді «Жайық ет» ЖШС-ның директоры Темірғали Ескендіров.

Кәсіпорын жұмысымен танысқан облыс әкімі өндіріс көлемін арттырумен қатар, тұрақты шикізат базасын қалыптастырудың маңызын атап өтті.



Тыл ардагері – табиғат жанашыры

Еңбек күні мен Халықаралық қарттар күні қарсаңында облыс әкімі Нариман Төреғалиев Шыңғырлау ауданында ұзақ жыл ауыл шаруашылығы саласында еңбек еткен тыл және еңбек ардагері Зұлхарнай Нұрғазиевты мерейлі 90 жасымен құттықтады.

Тоқсан жыл – бір адамның ғана ғұмыр белесі емес, тұтас бір дәуірдің куәсі. Тыл ардагері Зұлхарнай Нұрғазиевтың өмір жолы да ел басынан өткерген талай кезеңмен сабақтасып жатыр. Еңбекті өмірінің басты ұстанымына айналдырған ақсақал ұзақ жыл бойы ауыл шаруашылығы саласында абыройлы қызмет атқарып, елдің ырысын еселеуге атсалысты.

Кездесу барысында облыс әкімі Нариман Төреғалиев ардагердің өнегелі еңбек жолына тоқталып, ел дамуына үлес қосқан аға буынның еңбегі кейінгі ұрпақ үшін қашанда қымбат екенін атап өтті.

– Сіздер сияқты саналы ғұмырын ел игілігіне арнаған аға буынның арқасында өңіріміз өсіп-өркендеп келеді. Тоқсанның төріне шыққан мерейлі жасыңыз – мағыналы ғұмыр мен қажырлы еңбектің айқын жемісі. Бүгінде де қоршаған ортаны қорғау, туған жерді көркейту ісіне белсенді араласып, кейінгі буынға үлгі көрсетіп келесіз. Сізге зор денсаулық, отбасыңызға амандық пен береке тілеймін, – деді өңір басшысы.

Зұлхарнай ата бүгінде тоқсанның төрінде отырса да, қоғамдық жұмыстарға белсене араласып, туған жердің тазалығы мен көркеюіне өз үлесін қосып келеді. Әсіресе «Таза Қазақстан» экологиялық бастамасы аясындағы игі істерден шет қалмай, Орал қаласын абаттандыру, көгалдандыру және тал егу жұмыстарына тұрақты қатысып жүр. «Жасым келді» деп қол қусырып отырмай, елдің ортақ ісіне араласуы – кейінгі буынға берер үлкен өнегесі. Қарияның әрбір отырғызған талы табиғатқа жасалған қамқорлық қана емес, келешекке деген сенімнің белгісіндей. Халқымызда «Қариясы бар үйдің қазынасы бар» деген сөз бар. Зұлхарнай ақсақалдың ғибратты ғұмыры – еңбекпен елге қызмет етудің, туған жерге жанашыр болудың жарқын үлгісі.

Кездесу соңында ардагер облыс әкіміне көрсеткен құрметі үшін ризашылығын білдіріп, өңірде жүзеге асырылып жатқан игі бастамаларға ақжолтай тілегін жеткізді.

Тоқсан жылдық ғұмырдың әр белесінде елмен бірге жасап, еңбекті ту еткен ардагерге көрсетілген бұл құрмет – бір адамның мерейтойын ғана емес, барша еңбек адамын, аға буынды ардақтаудың белгісі.

**Сара ШАКРАТ,
Шыңғырлау ауданы**



Облыс әкімі Нариман Төреғалиев жұмыс сапары аясында Шыңғырлау ауданынан кейін, Бөрлі ауданына ат басын бұрды. Өңір басшысы алдымен жаңғыртылып жатқан «Жастар» стадионына барды. 1,87 гектар аумақты қамтитын спорт кешені «ҚПО б.в.» компаниясының әлеуметтік міндеттемелері аясында қайта жаңғыртылуда. Жобаның негізгі жұмыстарының басым бөлігі аяқталған. Мұнда спортзал, FIFA талаптарына сай футбол алаңы, ойын және жаттығу алаңдары, экстремалды аймақ қарастырылған. Бұл – әсіресе жасөспірімдер мен жастардың спортпен жүйелі айналысуына мүмкіндік беретін керемет орынға айналмақ. Спорт инфрақұрылымының жаңаруы бұқаралық спортты дамытуға да серпін берері сөзсіз. Одан кейін ат басын тіреген Ақсайдағы жаңарған «Қарашығанақ» қонақүйі де қаланың жаңа келбетіне өзіндік көрік қосуда. Заманауи талаптарға сай жабдықталған кешенде 91 бөлме, демалыс және қызмет көрсету аймақтары бар. Мұндай нысандар қаланың туристік және іскерлік тартымдылығын арттырып қана қоймай, инвестициялық ахуалдың жақсаруына да ықпал етеді.

Гүлжамал ЖОЛДЫҒАЛИ,
«Орал өңірі»

ТӨРТ АУДАНҒА ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН АУРУХАНА

Бөрлі аудандық ауруханасын жаңғырту – аудан үшін стратегиялық маңызы бар жобалардың бірі. 1988 жылдан бері жұмыс істеп келе

талығына жолданатын науқастардың бір бөлігін енді осында емдеуге жағдай жасалады. Осылайша тұрғындарға медициналық көмектің қолжетімділігі артады, – дейді Бөрлі аудандық ауруханасының директоры Алтынбай Баймұратова.

Ауданда денсаулық сақтау саласын дамыту мұнымен шектелмейді. 2023-2026

Бөрлідегі берекелі бастамалар мен баянды істер

жатқан медициналық мекеме бүгінде 58 мыңға жуық тұрғынға, Қарашығанақ кен орнындағы мыңдаған вахталық жұмысшыға және көршілес аудандардан келетін науқастарға қызмет көрсетеді. Аурухананы жаңғыртуға 4 млрд теңгеден астам қаражат қарастырылған. Қазір мұнда 7 мың шаршы метрлік жаңа корпус бой көтеруде. Онда кардиология, инсульт және перзентхана бөлімшелері ашылады. Сонымен бірге магниттік-резонанстық томограф пен ангиографқа арналған жеке ғимарат салынады. Жаңғырту нәтижесінде төсек саны 125-тен 154-ке дейін көбейіп, аурухана көпбейінді ауданаралық медициналық мекеме мәртебесіне ие болады. Бұл – күрделі оталардың бір бөлігін тұрғындардың өз ауданында жасауға мүмкіндік береді.

– Бұл медициналық мекеме Бөрлі, Сырым, Қаратөбе және Шыңғырлау аудандарының тұрғындарына стационарлық көмек көрсететін ауданаралық ауруханаға айналады. Қызмет көрсетілетін халық саны 102 мыңнан асады. Жобаның басты ерекшелігі – бірқатар медициналық қызметті тұрғындардың өз ауданында алуға мүмкіндік туады. Мәселен, бұрын кардиология бойынша облыс ор-

жылдары «Ауылда денсаулық сақтауды жаңғырту» бағдарламасы аясында жеті медициналық нысан салынып, пайдалануға берілді. Ақбұлақ пен Қарағанды ауылдарында фельдшерлік-акушерлік пункттер, Аралталда дәрігерлік амбулатория, Жаңақоныс, Ақсу, Облавка және Қарақұдық ауылдарында медициналық пункттер бой көтерді.

Аудандық аурухананы аралаған соң облыс әкімі Нариман Төреғалиев Ақсай қаласында Бөрлі ауданының тұрғындарымен кездесті. Өңір басшысы өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуы, атқарылған жұмыстар мен алдағы жоспарлар туралы баяндады. Облыс әкімі Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың қабылдауында болғанда Қарашығанақ кен орнын одан әрі игеру мәселесіне ерекше тоқталғанын айтты. Президентке кен орнында құны 1,7 трлн теңге болатын, жылына 5 млрд текше метр газ өңдейтін зауыт құрылысының басталатыны баяндалды. Бұл – Қарашығанақтың өндірістік әлеуетін арттырып, өңір экономикасының дамуына жаңа серпін беретін маңызды жобалардың бірі.

– Мемлекет басшысы халықтың өмір сүру сапасын

арттыруға, өңірлерде заманауи инфрақұрылым қалыптастыруға ерекше мән беріп отыр. Осы міндет аясында Бөрлі ауданында денсаулық сақтау, спорт және қызмет көрсету салаларында маңызды жобалар жүзеге асуда. Басты мақсат – тұрғындарға сапалы әрі қолжетімді жағдай жасап, олардың тұрмыс сапасын жақсарту, – деді Нариман Төреғалиев.

АҚСАЙДЫҢ АЖАРЫН АША ТҮСЕТІН ЖОБАЛАР КӨП

Аудан әкімі Еркебұлан Ихсанов ауданның даму көрсеткіштері туралы есеп берді. Оның айтуынша, кейінгі төрт жылда аудан экономикасына 1 трлн 208,2 млрд теңгеден астам қаражат бағытталды. Оның 1 трлн 136,6 млрд теңгесі – жеке инвестиция. Бұл – ауданның инвесторлар үшін тартымды екенін көрсететін маңызды көрсеткіш. Қарашығанақ кен орнын одан әрі игеру де өңір экономикасына жаңа серпін бермек. Мемлекет басшысына таныстырылған жобалардың қатарында құны 1,7 трлн теңге болатын, жылына 5 млрд текше метр газ өңдеуге мүмкіндік беретін зауыт құрылысы бар. Сонымен қатар ауданда өндірісті кеңейту, қонақүй кешендерін дамыту, сүт өнімдерін өңдеу, технологиялық үдерістерді цифрландыру секілді бірқатар инвес-

тициялық жоба жүзеге асырылуда. Бүгінде ауданда 56 мыңнан астам адам тұрады. Халықты жұмыспен қамту, кәсіптік оқыту, жастарды қолдау және әлеуметтік тұрғыдан әлсіз отбасыларға көмек көрсету бағытында жүйелі жұмыстар жүргізілуде. «Бастау Бизнес» жобасы арқылы жүздеген азамат кәсіпкерлік негіздерін меңгеріп, жаңа бизнес идеяларын жүзеге асыруға мүмкіндік алды. Мемлекеттік гранттар да кәсіп бастауға ниетті тұрғындарға қолдау көрсетуде. Атаулы әлеуметтік көмек алушыларды жұмыспен қамтуға да басымдық беріліп отыр.

Аудан әкімінің берген мәліметі бойынша, соңғы жылдары Жарсуат ауылында 108 орындық мектеп пайдалануға берілсе, «Келешек мектептері» жобасы аясында Ақсай қаласында 300 және 900 орындық, Пугачев ауылында 300 орындық білім ошақтары салынды. Бұл жобаларға 13 млрд теңге бағытталды. Спорт пен мәдениет саласындағы нысандар да жаңарып келеді. 2025 жылы Кеңтүбек, Жарсуат және Қызылтал ауылдарында үш спорт нысаны салынды. Бумақөл, Жарсуат және Кентүбек ауылдарындағы мәдениет үйлері күрделі жөндеуден өтті. Ал Ақсай қаласында Оқушылар сарайы мен ерекше қа-

жеттілігі бар балаларға арналған оңалту орталығының құрылысы жүргізілуде. Жастар стадионы да қайта жаңғыртылуда. Алдағы жылдары Ұлттық спорт түрлері орталығын салу және «Наурыз» демалыс және мәдени саябағын реконструкциялау жоспарланған.

ЖОЛ – ТІРШІЛІКТІҢ КҮРЕТАМЫРЫ

Ауданның әлеуметтік-экономикалық дамуы, ең алдымен, жол сапасымен тығыз байланысты. Бөрліде бұл бағытта соңғы жылдары ауқымды жұмыстар жүргізілді. 2023-2026 жылдары 82,3 млрд теңгеге 294,9 шақырым жол жөнделіп, жаңғыртылды. Республикалық және облыстық маңызы бар күрежолдармен қатар, Ақсай қаласы мен ауылдардың ішкі жолдары да кезең-кезеңімен жаңаруда. «Подстепный – Федоровка – РФ шекарасы» автожолының бір бөлігі толық реконструкцияланып, пайдалануға берілді. Келесі учаскеде құрылыс жұмыстары жалғасуда. «Федоровка – Ақсай» жолының 21 шақырымдық бөлігі күрделі жөндеуден өтті. Ақсай қаласының өзінде де ондаған шақырым жолға асфальт төселіп, көшелер мен шағынаудандардың





инфрақұрылымы жақсарды. Теміржол инфрақұрылымын жаңарту да назардан тыс қалған жоқ. Ақсай қаласындағы теміржол вокзалы 732,5 млн теңгеге күрделі жөндеуден өтіп, тұрғындар игілігіне берілді.

Берлі ауданында инженерлік инфрақұрылымды дамытуға 2023-2026 жылдары 10,9 млрд теңге бағытталып, 88 жоба жүзеге асырылды. Соның ішінде ауыз сумен қамтуға ерекше мән берілді. Ақсайдың бірқатар шағынауданындағы су желілері жаңартылды. Димитров ауылына су құбыры жүргізілді. Нәтижесінде аудан тұрғындарының таза ауыз сумен қамтылу деңгейі 100%-ға жетті. Газдандыру бағытында да оң көрсеткіш бар. Қазіргі таңда аудан халқының 99,8%-ы көгілдір отынға қол жеткізген. Электр желілерін жаңарту нәтижесінде олардың тозу деңгейі 83%-дан 57%-ға дейін төмендеді. Көппәтерлі тұрғын үйлердің де жағдайы жақсарып келеді. Соңғы жылдары Ақсайда 36 лифт ауыстырылып, бірнеше үйдің шатыры мен инженерлік желілеріне күрделі жөндеу жүргізілді.

85 ЖҰМЫС ОРНЫ АШЫЛДЫ

Аудан әкімі Еркебұлан Ихсановтың айтуынша, тұрғындарды баспанамен қамту – ауданның әлеуметтік саясатындағы маңызды бағыттардың бірі. 2023-2026 жылдары 9,2 млрд теңгеге 547 отбасы жаңа тұрғын үймен қамтамасыз етілді. Алдағы кезеңде де бұл жұмыс жалғаса бермек. 2027 жылы аудан бойынша 58 мың шаршы метр тұрғын үйді пайдалануға беру жоспарланған. Ақсайдың тазалығы мен абаттандырылуы да айрықша назарда. Соңғы төрт жылда елді мекендерді көркейтуге бағытталған 31 жоба іске асырылды. Демалыс орындары, балалар және спорт алаңдары абаттандырылып, аулалар мен көшелердің көркі жаңарды. Бұл – қаланың сыртқы келбетін жақсартумен қатар, тұрғындардың бос уақытын тиімді өткізуіне қолайлы орта қалыптастыруға бағытталған жұмыстар. Бөрліліктердің әлеуеті тек мұнай-газ секторымен шектелмейді. Ауыл шаруашылығы мен кәсіпкерлік те аудан экономикасын әртараптандырудың маңызды тетігіне айналып келеді. Соңғы жылдары ірі қара саны 26,5 мыңнан 32,2 мың басқа, қой 25,1 мыңнан 30 мың басқа, жылқы 10,3 мыңнан 11,6 мың басқа дейін өсті. Ауыл шаруашылығы құрылымдарына 439,4 млн

теңге көлемінде субсидия берілді. Соңғы төрт жылда 169 шаруашылық 4,5 млрд теңгеге ауыл шаруашылығы техникасы мен құрал-жабдықтарын жаңартты. Ауданда суармалы егіншілікке де басымдық берілуде. Қазір 350 гектар суармалы жер игерілуде. «Жарсуат» серіктестігі 950 гектар жерді игеру жобасын жүзеге асыруда. Ауыл тұрғындарының табысын арттыруға бағытталған «Ауыл аманаты» бағдарламасы да нақты нәтижесін беруде. 2023 жылдан бері 76 жобаға 683,5 млн теңге қаржы бөлініп, 85 жаңа жұмыс орны ашылды. Бағдарлама аясында мал шаруашылығы, жылыжай, наубайхана, тігін цехы, қызмет көрсету, құс шаруашылығы бағытында түрлі жобалар жүзеге асуда.

ТҰРҒЫНДАР ҚАУІПСІЗДІГІ - БАСТЫ НАЗАРДА

Жиында тұрғындардың қауіпсіздігі де назардан тыс қалған жоқ. Ақсайда өрттен қорғауға арналған инфрақұрылым күшейтіліп, жаңа өрт сөндіру бекеттері салынды. Елді мекендерді су басудан сақтау мақсатында инженерлік нысандар бой көтерді. Қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бағытында бейнебақылау камералары орнатылуда. Ақсайда 300-ден астам камера жұмыс істейді. Оның бір бөлігі жасанды интеллект технологияларымен жабдықталған. Сонымен қатар ауданның цифрлық инфрақұрылымы дамып келеді. Елді мекендердің басым бөлігі интернетпен және ұялы байланыспен қамтылған. Шалғай ауылдарға спутниктік байланыс технологиялары енгізілуде. Алдағы жылдары бірқатар ауылды талшықты-оптикалық интернет желісіне қосу жоспарланған.

Жиынды түйіндеген облыс әкімі Нариман Төреғалиев Ақсай қаласының тазалығы мен абаттандырылуына оң бағасын беріп, бұл бағыттағы жұмысты өзге аудандарға үлгі етті. Кездесуде тұрғындар медицина мамандарын даярлау және біліктілігін арттыру, медиацияны дамыту, салық жеңілдіктерін қарастыру мәселелерін көтерді. Облыс әкімі сауалдарға жауап қатып, тиісті тапсырмалар берді. Кездесу соңында өңір басшысы өтініш білдірген азаматтарды жеке қабылдап, олардың мәселелерін тыңдады.

Мемлекетшіл жастар – ел болашағы

Өткен аптада Оралдағы Жастар мәдениет сарайында «Elge qyzmet: жауапкершілік пен мүмкіндік» тақырыбында жастармен кездесу өтті. Іс-шараға арнайы шақырылған спикерлер қатарында облыс әкімі аппаратының басшысы Нұрділдә Ораз, ҚР Мемлекеттік қызмет істері агенттігі БҚО бойынша департаментінің басшысы Мұрат Байсалов болды. Кездесуге ҚР Президенті жанындағы Мемлекеттік басқару академиясы облыстық филиалының тыңдаушылары, жоғары және арнайы орта білім беретін оқу ордасының студенттері және мектеп көшбасшылары қатысты.



Перизат САРИЕВА, «Орал өңірі»

Тәжірибелі мамандар мен жастарды тоғыстырған мазмұнды кездесуде ине шаншыр орын болмады. Агенттік филиалының басшысы Мұрат Сейілбекұлының айтуынша, іс-шара мемлекеттік қызмет аясында іске асырылып жатқан жобалармен таныстыру және мемлекеттік қызметшінің мүмкіндігі, міндеті, қызметке тұру тәртібін түсіндіру мақсатында ұйымдастырылған. Іс-шарада елге қызмет етіп жүрген мемлекеттік қызметшілер сөз сөйлеп, өздерінің еңбек жолы, аталмыш саланың мән-маңызы туралы баяндады. Танымдық іс-шарада облыс әкімі аппаратының басшысы Нұрділдә Серікұлы ҚР «Мемлекеттік қызмет» туралы заңға тоқталды.

– Мемлекеттік қызметкер – мамандық иесі ғана емес, ол әділ, отансүйгіш адам болуы керек. ҚР «Мем-

Мемлекеттік қызметке орналасу талабы туралы Мемлекеттік қызмет істері агенттігі департаментінің басшысы Мұрат Байсалов кеңінен тоқталды. Басшының сөзінше, 2023 жылы аудандық, ауылдық деңгейде мемқызметкерді жұмысқа байқаусыз қабылдау тетігі енгізілген. «Дипломмен ауылға» жобасы аясында олардың тұрғын үй мәселесін шешіп, қаржылай қолдау қарастырылған.

– Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2019 жылғы сайлауалды тұжырымдамасына сәйкес: Президенттік жастар кадры іріктелді. Қазіргі таңда төрт рет іріктеу өтті. 450 резервшінің 82%-ы білімі мен тәжірибесіне орай басшы лауазымына тағайындалып, еліміздің дамуына өз үлестерін қосып келеді. Біздің облыста үш резервші жұмыс істейді. Өңірлік резервтің басты мақсаты – өңірдегі басқаруды дамытып, кейін ауылдық, аудандық деңгей-

парда бар. Биылдан бастап жасанды интеллектіні мемлекеттік қызмет агенттіктеріне енгізуде, – деді М. Байсалов.

Кездесуде сөз кезегі мемлекеттік қызметке енді қадам басқан талапты жастар мен мектеп көшбасшыларына ұсынылды. Теректі ауданы Подстепный ауылдық округі әкімі аппаратының бас маманы Инжумаржан Төлеуова, Бәйтерек ауданы Көшім ауылдық округі әкімі аппаратының бас маманы Айкүміс Мұғалім және дарынды балаларға арналған №8 облыстық мамандандырылған мектеп-лицейінің 11-сынып оқушысы Аяна Хайрушева сөз алды. Жас мамандар алғашқы еңбек жолы, аз уақыттың ішінде атқарған жұмысы, функционалдық міндеті, жауапкершілігі және мүмкіндігі туралы қысқаша айтты. Ал келер жылы білім ошағын бітіріп, үлкен өмірге қадам басқалы тұрған Аяна Хайрушева мектептегі олимпиада, спорт, ғылым бағытында өтіп жатқан байқаулардың маңыздылығы, көшбасшылықтың болашақ өмірге әсері, жастардың әлеуеті туралы айтты. Сонымен қатар сабақтан тыс қоғамдық іс-шараға атсалысу, мектептегі оқушылар арасындағы буллинг, құқық мәселелері және ерікті жастардың ұйымдастырып жүрген жобалары туралы қысқаша баяндады.

Келелі кездесу тәжірибелі мемлекеттік қызметкерлер мен жастар арасында сұрақ-жауап айдарына өрбіді. Жас мамандар, белсенді студенттер, мектеп көшбасшылары қойған сауалдарға Мұрат Сейілбекұлы толымды жауап берді. Басшы мемлекеттік қызметкердің бойында болуы керек әдеп, құқық, бейтараптылық, әділдік, ашықтық қағидаттарына тоқталды. Болашақта мемлекеттік қызметші боламын деп талпынып жүрген жас өрендерге көп кітап оқуға, мемлекеттік басқару жүйесіндегі қабылданған шешімдерді мұқият оқып, зерделей білуге дағдылану керектігін түсіндірді.



лекеттік қызмет» туралы заңында мемлекеттік қызметшінің кәсіби біліктілігіне бағыт-бағдар беруден бөлек, әлеуметтік жағдайына мемлекет тарапынан көрсетілетін қолдаулар да қамтылған. ҚР Мемлекеттік қызмет істері агенттігі облыстық филиалының басшысы Мұрат Сейілбекұлымен бірлесе отырып, былтыр жастар резервін жасақтадық. 500-ге жуық адамнан әбден лайық деген 30 маман таңдалды. Бүгінгі күнге дейін таңдалған 30 адамның 23-і мемлекеттік қызметке орналасты. Болашақта мемлекетке қызмет етемін деген жас талапкерлерге осындай мүмкіндік қарастырылған, – деді аппарат басшысы.

де жұмыс істеу үшін тәжірибе жинақтау. Президент 2024-2029 жылы арналған «Мемлекеттік қызметтің даму тұжырымдамасы» туралы Жарлыққа қол қойған болатын. Биыл 1 шілдеде қабылданған заңда мемлекеттік қызметкердің миссиясы мен мақсаты айқындалды. Сонымен қатар мемлекеттік қызметкердің әлеуметтік жағдайы мен құқығын қорғау жөнінде мәселелер қамтылған. Еңбек нарығында ешқандай салада кездеспейтін – мемлекеттік қызметшілер жалақысының индексациясы енгізілді. 2029 жылы мемлекеттік қызметтің тартымдылығын күшейту үшін горизантальды меритократия қағидатын енгізу жос-



• 27 қыркүйек – Еңбек күні

«Адам өзіне сенсе, қай жұмысты да ұршықша иіріп әкетедеі»



Бүгіндері өмірді электр қуатынсыз елестету мүмкін емес. Себебі күнделікті тұтынатын тұрмыстық техникалар токқа тәуелді, өндіріс орындары мен әлеуметтік нысандардың жұмысы да қуат көзіне байланған. Ал осы жарықты үздіксіз жеткізіп, ақауларды уақтылы жөндейтін мамандық иелерінің бірі – электрмонтерлер.

Ясипа РАБАЕВА,
«Орал өңірі»,
Теректі ауданы



Кейіпкеріміз Жанысбек Баталов (**суретте**) көп сөзге жоқ жан екен. Оның бұл қасиеті жұмысымен де үндесетін секілді. Өйткені токпен жұмыс істеу ерекше зейінді, сабырлылықты және қателікке бой алдырмайтын үнсіз тәртіпті талап етеді. Ол көп сөйлемесе де, электр жүйесінің «тілін» біледі. «БҚО аймақтық электр желілік компаниясы» ЖШС Теректі ауданының Ақжайық электр торабында электрмонтер және көлік жүргізуші Жанысбек Ғариғоллаұлы бұл салаға кездейсоқ келген.

– Ауылда трактор айдап, шөп шауып жүрген едім. 2013 жылы «Ақжайық электр торабына көлік жүргізушісі керек» дегенді естіп, жұмысқа келдім. Ол кезде көлік те жөндей алмайтынмын. Бірақ осында істен шығып тұрған «УАЗ» аутокөлігін бұзып, механик жігіттермен бірлесіп жөндеп шықтық. Электр бағаналарына да алғаш рет осы жерде шықтым. «Басқа түссе, баспақшыл» дегендей, уақыт өте бұл жұмысты меңгердім. Өмір маған бәрін үйретті. Әрине, адамның ниеті болуы керек шығар. Адам өзіне сенсе, қай жұмысты да ұршықша иіріп әкетедеі деген ойдамын. Меніңше, еңбек адамы жұмысты ауыр не жеңіл деп бөлмейді. Мәселен, біз күндіз де, түнде де, жауын-шашында да жұмысқа шыға береміз. Жексенбіге де қарамаймыз. Біздің жұмыс осынысымен зор жауапкершілікті талап етеді, – деді ол.

Электрмонтер аптап ыстықта да, сақылдаған сары аязда да, нөсер жауын мен дауыл кезінде де бағаналарға шығып, үзілген электр желілерін жалғайды, ақау шыққан трансформаторларды жөндейді. «Біз жұмыста сақтық шараларын әрдайым бірінші орынға қоямыз. Басты қағидамыз – қауіпсіздік. Өйткені бағанаға шығу керек екен деп, шыға салмаймыз. Алдымен бағананың беріктігін тексеріп, токтың толық өшірілгеніне, яғни кернеудің ажыратылғанына көз жеткіземіз. Өзіме жұмысым ұнайды. Алғашында аз-маз сес-

кенгенмен, кейін үйрендім. Біздің жұмысты қасымызда жүрген адам ғана түсінеді. Ақжайық электр торабына қарасты ауылдардағы электр желілерінде ақау шықса, жөндеуге барамыз. Мұндай іссапарда сым арқалап, бағаналар арасында жүргеннің өзі бір қызық. Электр бағанасына алғаш рет шыққаным әлі есімде. Жұмыста тағылымдамадан өтіп жүрген кезім. Бір әріптесім бағанада орнатылған «Кобра» шамын ағытып қойған екен. Сол құрылғыны жерге алып түстім. Қасымдағы әріптес жігіттер менің ісіме «Бұған дейін бұл жұмысты істеген шығарсың» деп таң қалып, риза да болған еді», – деп есіне алды Жанысбек.

Жанысбек Ғариғоллаұлының айтуынша, қазіргі технологиялар дамыған заманда электрмонтердің де жұмысы жеңілдей бастаған. Мысалы, жүк көлігіне орнатылған гидравликалық көтергіштің (АГП) зор көмегі бар. Бұл техника электр желілерін жөндеуге де, биік ағаштарды кесуге де қолайлы. Бұған дейін мамандар ағаш немесе бетон бағаналарға қауіпсіз өрмелеп шығу үшін когти мен лаз қолданған. Сондай-ақ ол ескі жалаңаш алюминий сымдарды заманауи оқшауланған (СИП) сымдарға ауыстыру энергиямен жабдықтаудың қауіпсіздігі мен тиімділігін айтарлықтай арттырды дейді. Сымдар арнайы оқшаулағыш қабықпен қапталған. Бұл электр желісін күтіп ұстауды да жеңілдетеді.

Жанысбек пен зайыбы Аққудың Дін-мұхамбет, Нұрмұхамбет, Расим және Жантөре есімді ұлдары бар. Екі ұлы мектепте оқиды, екеуі балабақшаға барады. «Біздің жұмыс уақыт, мезгіл таңдамайды. Балаларды көбінесе таңертең және кеште бір көреміз. Жұмыстан шаршап келгенде перзенттеріміз алаңсыз ұйқысынан, ойнап-күлгенінен қуат аламын. Ұлдарым менің қайда жұмыс істейтінімді біледі. Жарық сөніп қалса, «Папаға хабарласыңдар, жарық жағады» дейді екен», – деп күлді ол. Кейіпкеріміз біздің «Егер бір күнде әлемдегі барлық электрмонтер жұмысқа шықпай қалса, қоғамда не өзгереді деп ойлайсыз?» деген сауалымызға «Егер сол сәтте жарық сөнсе, жарықсыз әлем болатын шығар?!» деп жауап қатты. Шынында да, бұл жауап осы сала мамандарының, соның ішінде электрмонтерлердің жұмысы қаншалықты маңызды екенін айшықтай түссе керек.

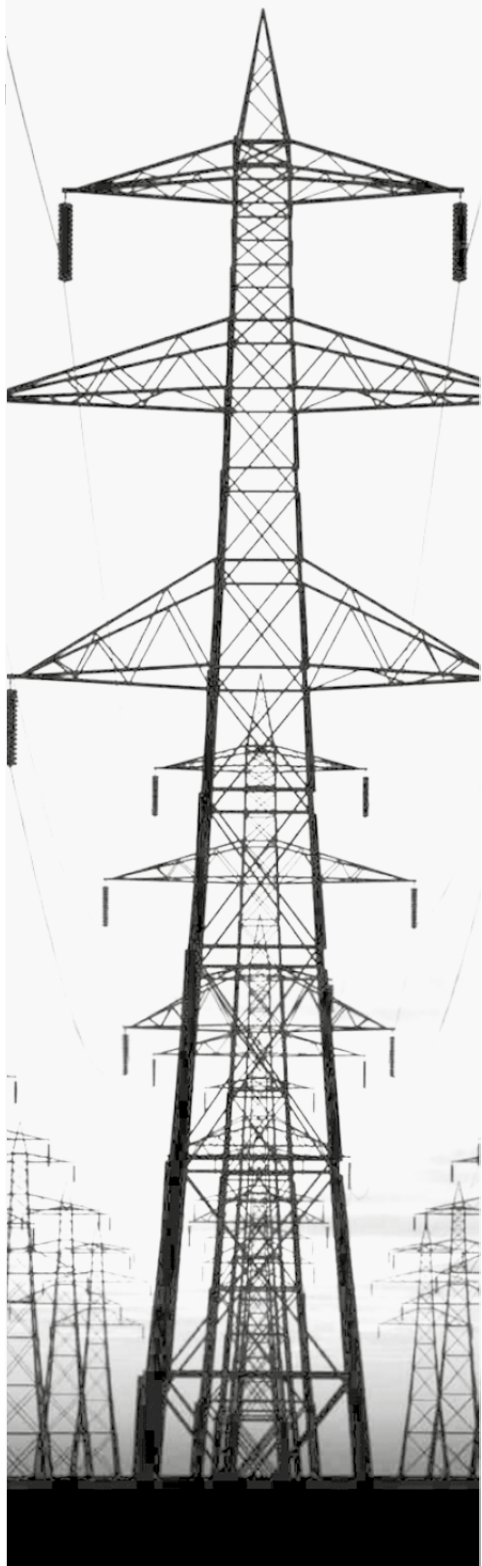
«БҚО аймақтық электр желілік компаниясы» ЖШС Теректі ауданындағы Ақжайық электр торабының бас инженері Қайыржан Ізтілеуов (**суретте**) әріптесінің кәсібилігін жоғары бағалайды.

– Жанысбек біздің ұжымға 2013 жылы келді. Көп сөзге жоқ, бірақ ең-



бекқор жігіт. Ол өз ісіне өте жауапты, күрделі тапсырмаларды сапалы әрі уақтылы орындайды. Жұмысын тиянақты істейді. Соңынан тексеріп, алаңдап жүрмейсің. «Жігітке жеті өнер де аз» деп бекер айтылмаса керек. Жанысбек – жан-жақты жігіт. Электрмонтер әрі жүргізуші. Дәнекерлеу де қолынан келеді. Мұндай маманды үлгі тұтудың жөні бөлек. Бүгіндері бұл салаға жастар келе бермейді. Жалақыны төмен санай ма, әлде қызықпай ма, білмеймін. Бірақ мамандық таңдау және оның құндылығы тек жалақы көлемімен ғана өлшенбеуі керек шығар. Мен осында еңбек етіп келе жатқаным отыз бес жылдан асты. Бұрын ұжымда 15-20 жыл істеген мамандарды көргенде таңғалатын едік. Қазіргі уақытта бір ұжымда осынша уақыт жұмыс істейтіндер некен-саяқ. Әсіресе жастар тұрақтамайды.

Біздің жұмысымыз – ұжымдық жұмыс. Жалғыз маман бір өзі жұмыс істемейді. Қалай болғанда да, бригада екі адамнан кем болмауы тиіс. Қауіпті болған соң, талап сондай. Қолайсыз ауа райында қосалқы стансада жарық сөніп қалса, кезекші барып қосады. Егер қалпына келтірілмесе, бригада жұмысқа шығады. Олардан басқа электр есептегіш көрсеткіштерін жинайтын контроллерлер, жүргізушілер мен монтерлер секілді басқа да мамандар бар. Бүгіндері электр энергиясы өміріміздің ажырамас бөлігіне айналды. Электр желілері жаңарса, сала мамандарының да жұмысы жеңілдейді. Жалпы бұл бағытта жүйелі жұмыс атқарылып жатыр. 2000 жылдары электр жарығы белгілі бір уақытта сөнетін еді. Халық «қазір жарықты сөндіреді» деп дайындалып отыратын. Ал қазіргі уақытта жарық өшсе, телефонға бір сәтке де тыным болмайды. Жарықтың қашан жанатынын дамылсыз сұрап жатады. Бұл қуат көзіне тәуелділікті көрсетіп қана қоймай, сала мамандарының адам өміріндегі маңызын айқындай түседі. Біздің басты мақсатымыз – әрбір шаңырақты қауіпсіз, тұрақты электр қуатымен қамтамасыз ету, – деді Қайыржан Хамзаұлы.





Сахарада самаладай жарық сөнбесін



Ақжайық ауданындағы Шабдаржап ауылында электр желілерін жаңғырту жұмысы қолға алынбақ. Бұл – елді мекен тұрғындарын сапалы әрі тұрақты электр энергиясымен қамтамасыз етуге бағытталған маңызды жобалардың бірі.

**Гүлбаршын ДЫБЫСҚАЛИҚЫЗЫ,
«Орал өңірі»**

на жоспарланған. Екі ауданға осы мақсатта 3 млрд 713 млн 992 мың теңге бағытталды. Жобаның мердігері «Спецкоммунстрой» ЖШС болып конкурста танылды. Енді техникалық қадағалаушы анықталуда, – дейді «Батыс Қазақстан аймақтық электр желілік компаниясы» ЖШС-ның өндірістік директор-инженері Асқар Ғайсин.

Жоба бойынша Жаңақала ауданында 124,39 км электр желісі жаңартылады. Соның ішінде Жаңақала (3,92 км ӘЖ-0,4кВ, 8,4 км ӘЖ-10кВ), Пятимар (4,43 км ӘЖ-0,4кВ, 19,5 км ӘЖ-10кВ), Жаңақазан (5,75 км ӘЖ-0,4кВ, 14,98 км ӘЖ-10кВ), Бірлік (37,83 км ӘЖ-10кВ), Қызылоба (29,58 км ӘЖ-10кВ) ауылдарында құрылыс жүреді.

Облыстық басқарма ұсынған мәліметке сүйенсек, аталған жобаны 2026-2027 жылдары жүзеге асырады. «Энергетикалық және коммуналдық секторларды жаңғырту» ұлттық жобасы аясында ауылдың электр желілерін кешенді түрде қайта жаңғырту көз-

делген. Нәтижесінде электр желілерінің техникалық жағдайы жақсарып, сапасы артады.

– Биыл электрмен жабдықтау саласында жалпы құны 16,5 млрд теңгені құрайтын жеті жобаны іске асыру жоспарланды. Жобалар Орал қаласын және тоғыз аудандағы (Ақжайық, Бәйтерек, Бөрлі, Бөкей ордасы, Жаңақала, Жәнібек, Тасқала, Теректі және Сырым аудандары) 74 елді мекенді қамтиды. Жалпы 1113 км электр желісін салу және қайта жаңғырту, екі қосалқы стансаны қайта құру көзделген. Бұл жобалар екі кезеңге бөлініп, іске асырылады. Бірінші кезеңде, 2026 жылы 362 шақырым электр желісін жаңғыртуға 6,5 млрд теңге қарастырылды. Қазіргі кезде үш нысан бойынша – «Жанама» және «Покатиловка» қосалқы стансаларын, Бортау (Меловые горки) электр желілерін қайта жаңғырту жобалары бойынша құрылыс материалдары жеткізілуде. Екінші кезең – 2027 жылы жобаларды толық іске асыру жоспарланды, – деді облыстық энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасының энергетика және перспективті даму бөлімінің басшысы Арсен Жасталап.

Жоба бойынша ЖАҢАҚАЛА АУДАНЫНДА

Жалпы ұзындығы
124,39 шақырым

электр желісі
жаңартылды

ЖАҢАҚАЛА



ӘЖ-0,4 кВ,
3,92 км
ӘЖ-10 кВ
8,4 км

ПЯТИМАР



ӘЖ-0,4 кВ,
4,43 км
ӘЖ-10 кВ
19,5 км

ЖАҢАҚАЗАН



ӘЖ-0,4 кВ,
5,75 км
ӘЖ-10 кВ
14,98 км

БІРЛІК



ӘЖ-10 кВ,
37,83 км

ҚЫЗЫЛОБА



ӘЖ-10 кВ,
29,58 км

Елді мекендегі электр желілерінің жалпы ұзындығы 45 шақырымнан асады. Желі жүйесі сонау 1975 жылы пайдалануға берілген. Содан бері еш жөндеу көрмей, жарты ғасырға жуық уақыт бойы үздіксіз электр қуатын жеткізуде. Ұзақ жыл бойы пайдаланылған электр инфрақұрылымының техникалық жағдайы мәз емес. Үп етіп жел соқса, шабдаржаптықтар қою қараңғылық құшағында қалады. 2026 жылғы мәлімет бойынша ауыл аумағындағы желілердің тозу деңгейі 100%-ды құрады. Бұл өз кезегінде электрмен жабдықтауда қиындық тудырады әрі желілерді жаңарту қажеттілігін көрсетеді. Сондықтан мәселе түйінін шешу жолдары зерттелді.

– 2022 жылы облыстық энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасы «Ақжайық, Жаңақала аудандарындағы кернеуі 10- 0,4кВ және ЖТҚС қайта жаңғырту» жобасын әзірледі. Жобада Ақжайық ауданындағы Тайпақ аймақтық электр торабы қызмет көрсететін Шабдаржап, Томпақ, Алмалы, Атамекен, Тайпақ елді мекендерінің әуе желілерін қайта жаңғырту қарастырылды. Сондай-ақ Чапаев, Қабыршақты және Ақбұлақ елді мекендерінің электр жүйесі қайта жаңғыртылады. Жобаның Ақжайық ауданы бойынша бөлігін бастау 2026 жылдың қазан айы-

Қысқа-нұсқа



АҚЖАЙЫҚ

Чапаев ауылында жаңадан салынған үш қабатты үйлердің ауласы мен Достық шағынауданында екі ойын алаңы ашылды. Салтанатты іс-шараға қатысқан Чапаев ауылдық округінің әкімі Бақтияр Карл мен ардагерлер кеңесінің төрағасы Қабидисов қос нысанның балалар үшін маңызы зор екенін атап өтті. Қуанышқа жиналған ақ жаулықты әжелер шашу шашты. Жаңа нысанның ашылу салтанатына орай балаларға түрлі тәттілер үлестірілді. Алаңның әрқайсысын салуға жергілікті бюджеттен 6 млн 245 мың теңге бөлінді.



БӘЙТЕРЕК

Аудан әкімдігі жанындағы «Заң мен тәртіп» конституциялық қағидатын іске асыру жөніндегі ведомствоаралық комиссияның отырысы өтті. Жиынға аудан әкімі, комиссия мүшелері, жауапты бөлім-мекеме өкілдері, ауылдық округ әкімдері, облыстық полиция департаментінің профилактикалық жұмысты үйлестіру басқармасының бастығы, полиция полковнигі Нұрбол Меңдіханов онлайн қатысты. Жол-көлік оқиғаларының алдын алу, бұрын сотталған азаматтарды жұмыспен қамту мәселелері қаралды. Адам саудасына және заңсыз еңбек қатынастарына жол бермеу, заңсыз егілген қарасора алқаптарын анықтау жұмысы талқыланды. Балалардың қауіпсіздігі де комиссия назарынан тыс қалмады.



ЖАҢАҚАЛА

Жаңақала орта мектебінде «Кәсіби бағдар берудегі заманауи тәсілдер: оқушының болашақ мамандығын таңдауға бағыт беру» тақырыбында аудандық семинар-практикум өтті. Семинарға ауданның 13 мектебінің кәсіби бағдар беру педагогтері қатысты. Мақсаты – оқушыларға мамандық таңдауда бағыт берудің тиімді әдістерін талқылау, мектептердегі кәсіби бағдар жұмысын жетілдіру. Қатысушылар кәсіптік бағдар берудегі тиімді тәжірибе мен әдістер, жаңа геймификацияланған стратегиясы бойынша өзара тәжірибе алмасты. Іс-шарада оқушының қызығушылығы мен қабілетін ескеріп, саналы таңдау жасауына көмектесудің жолдары талқыланды.



КАЗТАЛОВ

Ақпәтерліктер дзюдодан кдеттер арасында Қазақстан тарихындағы тұңғыш әлем чемпионы Фатима Сұпығалиева мен оның жаттықтырушысы Ерлан Оңаловты арнайы қарсы алып, айрықша құрмет көрсетті. Чемпион мен бапкердің Ақпәтерге сапарын аудандық мәслихаттың депутаты Ерназар Хамзин ұйымдастырды. Кездесу барысында ақпәтерліктер жас спортшының тарихи жетістігін атап өтіп, ақжолтай тілектерін жеткізді. Депутат Ерназар Хамзин спортшы мен оның жаттықтырушысына қос тұлпар мінгізіп, құрмет көрсетті. Сонымен қатар Ж. Стамғазиев, Е. Хамзин, Б. Тілеуғалиев, Т. Сапаров, Д. Рахматуллин, М. Нұрмұханов, А. Шақуов, А. Сапашев, А. Ибраев және Е. Хамза бастаған аудан азаматтарының атынан әлем чемпионына 10 бас жылқы тарту етілді.



ШЫҢҒЫРЛАУ

Аудандық полиция бөлімінің қызметкерлері Шыңғырлау колледжінің студенттерімен кездесті. Мақсаты – жастар арасында интернет-алаяқтықтың алдын алу және құқықтық сауатты арттыру. Кездесу барысында әлеуметтік желілер мен мессенджерлер арқылы жасалатын алаяқтық әрекеттер, жалған сілтемелер мен күмәнді хабарламалардың қаупі түсіндірілді. Кәмелетке толмағандар істері жөніндегі учаскелік полиция инспекторы, полиция лейтенанты Нұрдәулет Төлегенов қарапайым қауіпсіздік ережелерін сақтау алаяқтықтың алдын алудың тиімді жолы екенін атап өтті.



● 27 қыркүйек – Еңбек күні

Дәстүрлі «Еңбек жолы» республикалық байқауының өңірлік кезеңі қорытындыланды. «Атамекен» өнер ордасында өткен салтанатты жиында еңбек адамдарына құрмет көрсетіліп, әр салада біліктілігімен, табандылығымен танылған азаматтар марапатталды. Іс-шараға облыс әкімі аппаратының басшысы Нұрділдә Ораз, еңбек әулеттерінің өкілдері, жұмысшы мамандар, тәлімгерлер мен жастар қатысты.

Түгелбай БИСЕН,
«Орал өңірі»

ЕҢБЕК – елге ортақ құндылық

Саид САМИФOLЛА



Биыл байқаудың облыстық кезеңіне 34 үміткер қатысты. Оның ішінде «Үздік еңбек әулеті» аталымында – 7, «Жұмыс істейтін жастардың үздік тәлімгері» аталымында – 12, «Өндірістің үздік жас маманы» аталымында 15 үміткер бақ сынады. «Еңбек жолы» байқауының негізгі мақсаты – еңбек адамының қоғамдағы беделін арттыру, кәсіби шеберлікті дәріптеу, еңбек әулеттерінің өнегесін насихаттау және жастарды маңдай термен жетістікке жетуге үндей түсу.

ЕҢБЕК ӘУЛЕТТЕРІ – ЕЛГЕ ҮЛГІ

«Үздік еңбек әулеті» аталымында биыл энергетика, ішкі істер, білім беру, мұнай-газ, теміржол және ауыл шаруашылығы салаларында қалыптасқан еңбек әулеттері таныстырылды.

Байқауға Бөкей ордасы ауданынан Унаевтар әулеті қатысты. 52 жылдық еңбек өтілі бар отбасы энергетика саласындағы кәсіби сабақтастықты қалыптастырған. Қаратөбе ауданынан Еркінөвтер әулеті ішкі істер саласындағы 34 жылдық еңбек тәжірибесімен таныстырылды. Казталов ауданынан қатысқан Төлегеновтер – ұстаздар әулеті. Отбасының педагогикалық саладағы жалпы еңбек өтілі 92 жылды құрайды. Бөрлі ауданынан Әбдірахмановтар әулеті ұсынылды. Мұнай-газ саласында қалыптасқан әулеттің жалпы еңбек өтілі – 50 жыл. Бұл отбасылар алғысхаттармен марапатталды.

Жүлделі орындарға келсек, үшінші орын Теректі ауданындағы Қуанышқалиевтер әулетіне бұйырды. Бұл – бірнеше буынға жалғасқан ұстаздар әулеті. Әулет отағасы Төлеген Қуанышқалиев – Қазақ КСР Халық ағарту ісінің үздігі. Зайыбы Мәруа Молдағалиева – жоғары санатты математика пәнінің мұғалімі, облыстық «Мерейлі отба-

сы» байқауының жүлдегері. Қазіргі таңда екеуі де зейнет демалысында. Ата-әжеден бастау алған ұстаздық жолды кейінгі ұрпақтары да жалғастырып келеді. Әулеттің жалпы педагогикалық еңбек өтілі 222 жылға жетеді. Екінші орын Теректі ауданындағы Қазиевтер әулетіне берілді. Қабі Қазиевтен бастау алған отбасы ел арасында теміржолшылар әулеті ретінде белгілі. Бүгінде төрт ұрпақтың өкілдері теміржол саласында еңбек етіп келеді. Әулеттің осы саладағы жиынтық еңбек өтілі 394 жылды құрайды. Ал облыстық байқаудың жеңімпазы атанған Тасқала ауданындағы Мұқановтар әулеті атақасіпті ардақтаған шопандар отбасы. Отағасы Жұмағұл Мұқанов әкесі Омарғали Иманұлы бастаған шаруашылықты жалғастырған. Бүгінде оның ұлы Жангелді Мұқанов та әке жолын қуып, «Жадыра» шаруа қожалығын басқарып келеді. Үш ұрпақтан жалғасқан шопандар әулетінің жалпы еңбек өтілі 185 жылды құрайды. Отбасының ұлдары Ғалымжан Омарғалиұлы мен Жұмағұл Омарғалиұлы да атақасіптен қол үзбей, мал шаруашылығын дамытуға үлес қосып келеді.

Осылайша, бір әулетте – ұстаздық, екіншісінде – теміржолшылық, енді бірінде – энергетика, мұнай-газ, ішкі істер және мал шаруашылығы саласындағы еңбек дәстүрі ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып отыр.

ҮЗДІК ТӘЛІМГЕР МЕН ЖАС МАМАН АНЫҚТАЛДЫ

«Жұмыс істейтін жастардың үздік тәлімгері» аталымында да түрлі сала мамандары өз тәжірибесін ортаға салды. Кейінгі буынға жол көрсетіп, жас мамандардың кәсіби тұрғыда қалыптасуына қолдау көрсетіп жүрген

тәлімгерлердің еңбегі ерен. Бұл аталымда үшінші орын Қаратөбе ауданындағы Ахмедияр Хұсайынов атындағы орта мектептің орыс тілі мен орыс әдебиеті пәнінің мұғалімі Гүлнұр Қайратоваға берілді. 23 жылдық еңбек өтілі бар ұстаз бүгінге дейін 20-ға жуық жас маманға тәлімгерлік еткен. Екінші орын Бәйтерек ауданындағы Переметный ауылы орталықтан дырылған кітапханасының кітапханашысы Дина Мәмбеталиеваға бұйырды. 29 жылдық еңбек өтілі бар маман 30-ға жуық жас маманға тәлімгер болған. Ал бірінші орын Орал қаласындағы №1 қалалық емхананың қызметкері Ләззат Наушановаға берілді. 28 жылдық еңбек жолында ол 20-ға жуық жас маманға тәлімгерлік еткен. Оның шәкірттерінің бірі Анара Қалиева 2025 жылдың облыстың үздік медбикесі атанған.

«Өндірістің үздік жас маманы» аталымында да түрлі саланың жас өкілдері өздерінің кәсіби жетістіктерін көрсетті. Байқауда Орал қаласы мен Бөрлі, Казталов, Бөкей ордасы, Ақжайық аудандарынан жас мамандар бақ сынады.

Жүлделі орындарға тоқталсақ, үшінші орын Бөкей ордасы ауданындағы «Орда» мемлекеттік коммуналдық кәсіпорнының су трассасының шебері Айбек Сабыровқа берілді. Ол Бөкей ордасы колледжін тракторист-машинист мамандығы бойынша тәмамдап, 2024 жылдан бері аталған кәсіпорында еңбек етіп келеді. Екінші орын Бөрлі ауданынан Саян Исентайға бұйырды. Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің мұнай-газ ісі мамандығын тәмамдаған жас маман 2022 жылдан бері «Қарашығанақ Петролиум Оперейтинг б. в.»

компаниясында еңбек етеді. Бүгінде II деңгейлі мұнай және газ өндіру операторы қызметін атқарады. Ал бірінші орын Орал қаласындағы «Орал құс фабрикасы» ЖШС-ның слесарь-операторы Дмитрий Нерновке берілді. 2021 жылы Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетін аграрлық техника және технологиялар мамандығы бойынша тәмамдаған жас маманның өндірістегі еңбек өтілі – бес жыл. Дмитрий Нернов республикалық «Еңбек жолы» конкурсының жеңімпазы атанды.

МАҢДАЙ ТЕРМЕН КЕЛГЕН МАРАПАТ

Салтанатты іс-шарада өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуына үлес қосып жүрген бір топ азаматқа, байқаудың өңірлік кезеңінің жеңімпаздары мен жүлдегерлеріне

сый-құрмет көрсетілді. Облыс әкімі аппаратының басшысы Нұрділдә Ораз еңбек адамдарының қоғамдағы орнына тоқталып, өңір басшысы Нариман Төреғалиевтің құттықтауын жеткізді.

– Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев «Қай кезеңде де елдің тірегі – еңбекқор азаматтар» деп атап өткен болатын. Бүгінде еңбекқорлық, кәсібилік пен жауапкершілік «Адал азамат» қағидатының негізгі құндылықтарына айналып отыр. Елге қызмет етудің ең абзал жолы – адал еңбек ету, – деді Нұрділдә Ораз.

Расында, еңбек – адамды шыңдайтын, елді алға бастайтын құндылық. Бір әулет атақасіпті жалғастырып, жер мен малдың берекесін арттырса, енді бірі теміржолдағы кәсіби сабақтастықты сақтап келеді. Ұстаздар әулеті ұрпақ тәрбиесіне үлес қосса, өндірістегі жас мамандар заманауи кәсіпті меңгеріп, ел экономикасының дамуына атсалысуда.

«Еңбек жолы» байқауы осындай азаматтардың өнегесін көпке үлгі етеді. Мұнда марапаттың сыртында маңдай термен келген еңбек, кәсіби ізденіс, жауапкершілік пен ұрпақтар сабақтастығы жатыр. Еңбек адамының абыройын асқақтату – еңбекті бағалау ғана емес, кейінгі ұрпаққа дұрыс бағыт көрсету. Себебі елдің ертеңі де, мемлекеттің қуаты да өз ісіне адал, кәсібін қадірлейтін азаматтардың еңбегімен баянды болмақ.



Баршаңызды Еңбек күнімен құттықтаймын!

Еңбек – жетістік пен берекенің негізі. Еңбектеріңіз еленіп, еңбектің жемісін көре беріңіздер. Әр күндеріңіз сәттілікке, қуанышқа және жаңа мүмкіндіктерге толы болсын. Сіздерге мықты денсаулық, отбасылық бақыт және толағай табыс тілеймін!

Құрметпен:
«ПМК-117» ЖШС-ның
бас директоры
Ольга ПОПОВА



● 27 қыркүйек – Машина жасаушылар күні

Саладағы өндіріс көлемі – 30 миллиард теңге

«БАТЫС ҚАЗАҚСТАН МАШИНА ЖАСАУ КОМПАНИЯСЫ» АҚ



«ЗЕНИТ» ОРАЛ ЗАУЫТЫ»



«ОРАЛАГРОРЕММАШ» АҚ



Ғаламтор мен редакцияның фотоқорынан алынды

«ОРАЛ ТРАНСФОРМАТОР ЗАУЫТЫ» ЖШС



Қазақстанда қыркүйектің соңғы жексенбісінде Машина жасаушылар күні аталып өтіледі. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев атап өткендей, еліміз өңірдегі жетекші цифрлық хабтардың біріне айналуы тиіс. Биылғы жылдың Цифрландыру және жасанды интеллект жылы деп жариялануы машина жасау саласына технологиялық тұрғыдан тың серпін береді.

Гүлбаршын ӘЖІГЕРЕЕВА,
«Орал өңірі»

Еліміздегі өңдеу өнеркәсібінің локомотиві саналатын отандық машина жасау саласы мемлекеттің орнықты саясаты арқасында өрге тартып келеді. Мемлекет басшысы бұл салаға инвестиция салуға қолайлы жағдай жасап, оның бәсекеге қабілетін арттыруға тапсырма берді. Сонымен қатар өз өнідірісімізді дамыту, терең өңделген өнімдерді шығару, экспортқа бағытталған өнім түрлерін молайту да күн тәртібінен түспейтін мәселе. Биылғы сәуір айында өткен Қазақстан машина жасаушыларының XIII форумында былтыр машина жасау өндірісі өнімінің 5,7 трлн теңгеге жеткені, нақты көлем индексінің 13%-ға өскені айтылды. Премьер-министр Олжас Бектенов отандық өндірушілердің сыртқы нарыққа ұмтылысы қарқынды екенін, соңғы бес жылда экспорт көлемі екі еседен асып, 3,1 млрд долларға жеткенін мәлімдеді. Бұл күндері елімізде төрт мыңға жуық зауыт жұмыс істейді. Олардың сапында батысқазақстандық кәсіпорындар да бар.

– Машина жасау – Ақ Жайық өңірінің өңдеу өнеркәсібіндегі маңызды салалардың бірі. Саланың дамуы өңір экономикасын әртараптандыруға, жоғары қосылған құны бар өнімдер өндіруге, импортты алмастыруға және жұмыс орындарын құруға мүмкіндік береді. Биылғы өткен жеті айдың қорытындысында облыста өнеркәсіп өнімдерінің өндіріс көлемі 2 млрд 278 млн 800 теңгені, оның ішінде өңдеу өнеркәсібінің өнімдері 197 млрд теңгені құрады. Осы мерзімде машина жасау саласының өндіріс көлемі 30 млрд теңге болды, – деді облыстық кәсіпкерлік және индустриялық-инновациялық даму басқармасы басшысының орынбасары Бибігүл Ниетқалиева.

Облыста мұнай-газ, энергетика, көлік, ауыл шаруашылығы және басқа да өнеркәсіп салаларына қажет машина жасау өнімдерін шығаратын бірқатар ірі және орта кәсіпорын жұмыс істейді. Саланың жетекші кәсіпорындарының қатарында «Батыс Қазақстан машина жасау компаниясы» АҚ, «Зенит» Орал зауыты», «Оралагрокормаш» АҚ, «Орал трансформатор зауыты» ЖШС және басқа да зауыттар бар.

«Батыс Қазақстан машина жасау компаниясы» АҚ мұнай-газ және

энергетика салаларына арналған технологиялық жабдықтарды өндіруге маманданған. Кәсіпорында мұнай мен газды өндіру және өңдеу нысандарына арналған түрлі жабдықтар шығарылады. Ал «Зенит» Орал зауыты» АҚ – отандық кеме жасау саласының жетекші кәсіпорындарының бірі. Өндіріс орнында күштік құрылымдарға арналған су құралдары, катерлер мен кемелер жобаланып, өндіріледі.

Кәсіпорын күрделі және жоғары технологиялық бағыттарды игере отырып, технологиялық дамудың жаңа деңгейіне көшуде. Өткен жылы зауытта кеме жасау бағытындағы ірі жобаларды іске асыру ісі жалғасты. Атап айтқанда, «Айбар» жобасы бойынша шағын күзет кемесі құрастырылып, теңізге жіберілді. Кеме мемлекеттік шекараны және аумақтық су белдеуін күзету, Каспий теңізін патрульдеу, браконьерлік пен заңсыз кеме қатынасының жолын кесу үшін пайдаланылады. Осы жылы Шаған өзенінде көпфункционалды қосалқы жабдықтау кемесі суға түсірілді. Ондай ірі кемеңіз су ығыстырымдылығы шамамен 750 тоннаны құрайды. Кеме Каспий өңірінің ерекшеліктерін ескере отырып жобаланған және жоғары дербестігімен, қа-

тал ауа райы жағдайларына төзімділігімен, жүру қашықтығы мен навигациялық қауіпсіздік бойынша жақсартылған сипаттамаларымен ерекшеленеді. Мұндай қуатты әрі ірі кемеңіз шығару жергілікті кәсіпорынның әлеуетін, инженер, техника саласындағы мамандардың жоғары білім-біліктілігін көрсетеді.

«Оралагрокормаш» АҚ арнайы техникалар, оның ішінде сыйымдылықты-цистерналар, өрт сөндіру, тіркеме және коммуналдық техникалар өндірісіне маманданған. Кәсіпорын өңірдегі және республикадағы өнеркәсіптік кәсіпорындардың қажеттілігін қамтамасыз етуге үлес қосуда.

«Орал трансформатор зауыты» ЖШС-ның қауқары 12 мың дана трансформатор өндіруге жетеді. Зауыт бұйымдары экспортқа бағытталған. Бұл өңірдің экспорттық әлеуетін арттыруға және отандық машина жасау өнімдерінің бәсекеге қабілеттілігін күшейтуге ықпал етеді.

Машина жасау кәсіпорындарының қызметі өңірдегі ірі мұнай-газ және өнеркәсіптік компаниялармен тығыз байланыста дамуда. Өңірде машина жасау саласын одан әрі дамыту – өңірдің индустриялық әлеуетін күшейтіп қана қоймай, жоғары технологиялық өндірістерді қалыптастыруға, бәсекеге қабілетті отандық өнім шығаруға және жаңа жұмыс орындарын құруға мүмкіндік береді.



(Соңы. Басы газеттің №77 санында).

«Қайта өрлеу комитеті» дегеннің қызметіне дер кезінде баға бермей, оны бақыламай отырған Орал қалалық атқару комитеті мен құқық қорғау құрылымдары тарапынан байқалып отырған жайбарақаттылықпен де келісуге болмайды... Қалыптасып отырған жағдайға байланысты облыстың барлық тұрғынына арандатушылық әрекеттерге қарсы қоғамдық наразылықты білдіретін үндеу қабылдау қажет деп есептеймін.

Орал қаласындағы митингі алдын ала жасалған сценарий бойынша өтті. Мәскеуден келген азамат бұрыннан да белгілі арзан әдістерді пайдаланып, тарихи фактілерді бұрмалады...» (Т. Рысбеков, Тарихи тұлғалар: уақыт және өмір жолдары. Алматы: «Абзал-ай», 2014, 399-400-беттер).

Сол жылы Алматыда тамыз айында Ресей (А. Рущкой бастаған) және Қазақстан (Н. Назарбаев) делегацияларының жұмысы кездесуі өтті. Басқа мәселелердің ішінде делегация көңілін аударған казактар және олардың позициясы жөніндегі мәселе болды. Мазмұндамада «Азаматтардың, қоғамдық ұйымдар мен қозғалыстардың ұлтаралық келісімді бұзуға бағытталған әрекеттері заңсыз деп танылсын» деп мәлімденді (К. Фокин, Финал трагедии. Уральские Казаки в XX в. М.: Аким. 1996 – с.372). Бірақ бұл мазмұндама да казактарды тыныштандырмады. Шиеленіскен жағдайды шешу барысындағы күрделі жағдайлардың қатарына казактардың атаманы А. Качалиннің Мемлекеттік қауіпсіздік бойынша облыстық комитеттің басқарма басшысы В. Червяков пен облыстық әскери комиссариаттың басшысы Д. Кравченкомен астыртын байланысының болуы еді.

Облыстық штаб мәжілісіне қатысқан МҚК басқармасының басшысы В. Червяковтан «Казактардың мына қауіпті іс-әрекеті неге сізді алаңдатпайды?» деп сұрады. Мемлекеттік қауіпсіздік комитеті басқармасы бастығының «Казактарды экстремизм мен қарулы отрядтар құрып жатыр деп қауіптенуге ешқандай негіз жоқ» деген жауабы қатысушылардың наразылығын туғызды. Ол «Бейбіт тұрғындар арасында үрей туғызбаңдар» деп ақыл айтты. Жағдай белгілі болды. Казактардың мұндай қауіпті қимылдары Алматыдағы басшылықты да алаңдатпаған сияқты. Өйткені төніп келе жатқан қауіп туралы облыс басшылығының жіберген ақпаратына ешқандай жауап ала алмаған соң, солай ойлауға тура келді.

Осыдан кейін Мәскеудегі жоғары қауіпсіздік құрылымдарына ресми хабарласуға шешім қабылданды. Ол үшін қолда В. Червяковтың ұлтаралық араздықты қозды-

Оралдағы

руға кінәлі екеніне бұлтартпас дәлел болуы тиіс еді. Ал бұл оңай емес. Оның казактар басшыларымен жасырын түрде жиі кездесетіні туралы хабарлады. Бұл істе ардагер барлаушы Ақас Аманғалиев, облыстық МҚК басқармасы басшысының орынбасарлары Т. Дәулетов пен Т. Темешевтің берген кеңестері мен көрсеткен көмектері айтарлықтай болды. Олар чекист ретінде Отанға адал қызмет етумен қатар, туған халқының және ұлтының алдында борыштар екеніне түсіністікпен қарады. Бір аптадан соң В. Червяковтың атаманы А. Качалинмен болған әңгімесінің жазбасы белгілі болды. Онда облыстық МҚК басқармасы, оның басшысы жаулық бағыттағы Орал казактарына «мерекелік шаралар» өткізуге дайындалуына жан-жақты көмектесіп жүргені белгілі болды. В. Червяковпен болған әңгімеде ол мемлекеттік қауіпсіздік басқармасының қызметіне обкомның араласуға құқы жоқ екенін қайта-қайта ескертіп, ақтала қоймады.

Президенттің ұсынысымен облыс басшысы Н. Есқалиев КСРО МҚБ-ның төрағасы В. Крючковтың қабылдауына қол жеткізді. Оған В. Червяковтың казак атаманымен әңгімесінің жазбасын көрсетті. Төраға тәжірибелі кәсіби маман болғанымен, таңданысын жасыра алмады. Ол ештеңені уәде етпестен, «өзім анықтаймын» деді. Бір аптадан соң Мәскеуден МҚК басқармасының жұмысын тексеруге комиссия келді. Тексеру нәтижесінде мынадай шаралар алынды. В. Червяковты Саратов облысына МҚК басқармасына орынбасар етіп жіберді. Бір айдан соң облыстық МҚК басқармасының жаңа басшысы А. Дружинин келді. Ол – шешесі жағынан татар, қазақ тілін, қазақтың мәдениеті мен дәстүрін жақсы білетін. Оның орынбасары жерлесіміз Т. Темешев болды.

Екінші мәселе облыстық әскери комиссариат басшысы Д. Кравченкомен байланысты еді. Облыстық әскери комиссариаттың басшысы казактардың жиналыстарына өзі қатысатыны туралы хабар жетті. Ол Қорғаныс министрі Д. Язовтың қолдауына ие екендігін жасырмады. Бірінші хатшыға Ресей газетінде Дон казактары туралы жазылған бір мақаланы көрсетті. Онда Ростов казак округінің атаманы В. Попов «маршал Язов – дон казактарының ұрпағы. Ол Кеңес әскерінде казак бөлімдерін құру идеясын құптайды» дейді. Бұл енді шектен шыққандық еді. Сондықтан алдын алып, ең алдымен, әскери комиссардан құтылу қажет болды. 1991 жылы пілдеде бірінші хатшыға Қадыр

Мұқатаев ақсақал келіп, 1991 жылы қаңтарда Вильнюсте телеорталықты қоршаған танк бөліміндегі Кеңес әскерінің полковнигі, өзінің ұлы Геннадийді Оралға қайтаруды сұрады. Литвалықтарды жуасыту үшін күш қолдану сәтсіздікке ұшыраған соң, Геннадий бөлімнен кетіп қалып, біраз уақыт жасырын жағдайда жүр екен. Кеңес Одағының Батыры, ардагер С. Нұрмағамбетовке және басқа әскери басшыларға айтып, Геннадий Қадырұлын тауып, облыстық әскери комиссариаттың орынбасары қызметіне орналастыруға жәрдемдесулерін өтіңді. Бұл ГКЧП-дан тура бір апта бұрын болды. Өзінің еңбек демалысын сұрап жүрген Кравченко үшін бұл күтпеген жағдай болды. Ол демалуға кетті. Ал қыркүйек оқиғасының ең қиын күндерінде Геннадий өзін қабилетті, батыл және тез шешім қабылдайтын командир екенін көрсетті. Ол резервтегілерден (1800 адам) сенімді әскери мобильді отряд құрып, милицияға белсенді көмек көрсетті. «Казактар бүлігі» басылып, билік толық қолымызда болған соң, облыс басшылығы Геннадий (Құспан) Мұқатаевты облыстық әскери комиссар етіп тағайындатты. Ал Кравченко орынбасар болды. Кейін ол өзінің Отаны Украинаға кетті. Өлкеміздің патриоты Құспан Қадырұлы республика Қарулы күштерінің құрылуына белсене қатысты әрі Батыс Қазақстаннан шыққан әскери басшылар мен хандар туралы тарихи мәліметтерді іздеп, жинап, жариялаумен айналысты. Үлкен азамат!.. (Т. Рысбеков, Тағдыр соқпақтары. Орал: Полиграфсервис. 2021. 260-261-беттер).

Жұмысшылардың пәс көңіл күйін ақ казактардың жаңадан бас көтере бастаған ұрпақтары пайдаланып қалуға ұмтылды. Бірақ қиын кезде адамдар түсіністік пен ұйымшылдық танытты. Халықты азық-түлікпен, газбен, электр жарығымен жабдықтауда, қаланы жұмыспен қамтамасыз етуде ешқандай жолсыздыққа жол берілмеді. Осы кезеңде облыстың партия және кеңес ұйымдарының халықты біріктіруші рөлі ерекше байқалды. Ауыл еңбеккерлері және Қазақстан басшылығы мен оның шетелдің кеңесшілерінің араласуымен Қарашығанақ оған бағынудан кетеді деп қорыққан В. Черномырдиннің көмегімен құрылған республикалық ұйым – «Қазақгаз» концерні көп көмек көрсетті. Орынборда Қарашығанақ шикізатына есептелген газ өңдейтін зауыт салынып жатты. Концерн басшысы етіп Ливиядан оралған тәжірибелі ұйымдастырушы Есет Әзербайевты тағайындады.

Қалада құқық қорғау құры-



лымдарына жәрдем беру үшін халық жасақшылары атымен қалада және аудандарда жастардан арнайы топтар дайындалды. Милиция басшысы В. Шумовқа маңызды мемлекеттік нысандарды күзету қажет болған жағдайда кемі бір батальон ішкі әскерді алуға қол жеткізу тапсырылды. А. Дружининнен осы кезде облыстық МҚК басқармасы қызметкерлерінің қатарын доғарыстағы чекистермен толықтыру сұралды. Адамдарды шұғыл тасымалдау үшін әрбір көлік кәсіпорындарына қосымша автобостар, жүк және жолаушы көліктерін әзірлеу тапсырылды. Облыстық әскери комиссар Г. Мұқатаевқа бұрын әскерде болған сенімді адамдардан екі мың резерв әзірлеп, оларды қаруландыру тапсырылды. Медицина, тамақтану нысандарын және басқасын дайындау қажет болды. Облыс басшысы Н. Есқалиев республикалық, одақтық құрылымдардан жәрдем болмайтынын, тек өз күшімізге сену қажет екенін айтты. Сөзінің дәлелі ретінде оларға республикалық соғыс ардагерлері кеңесінің төрағасы, Кеңес Одағының Батыры С. Нұрмағамбетовпен болған әңгімені айтты. Генерал Орал қаласына төтенше қауіпті жағдайға байланысты әскер құрамын енгізуге Қазақстанда ешкімнің құқы жоқ екенін ашық айтты. Ақсақал: «Бұл – тек Мәскеудің құзырында», – деп өзінің шынымен жәрдемдесе алмайтынын мойындады. Бұл жағдай оған ауыр тигені сезілді. Мұндай қиын кезде милиция, қауіпсіздік мекемелерінің қызметкерлерін, жалпы, қаладағы кәсіпорындар мен ұйымдардың басшыларын асқан қырағылық пен сақтыққа дайындау және облыс пен қала аймағына шақырылмаған «қонақтар» келген болса, жағдайды шиеленістірмеу өте маңызды болды. Ал ондай шақырылмаған «қонақтар» келуі мүмкін. Ол кез Кеңес одағының тарар алдындағы соңғы кезеңі болғанымен, барлық республикалық мекеме Мәскеуге бағынатын. Сондықтан Қазақстанда ешкім де кеңес елі азаматтарының қандай оймен болсын жасаған жоспарларына кедергі келтіре алмайтын. Сол

себепті де Оралда казактардың іс-шара өткізуін тоқтата алмайтын еді.

12 қыркүйекте текетірес шарықтау шегіне жетіп, манифестациялар мен митингілерге ұласты. 13 қыркүйекте Оралда жағдай күрт шиеленісіп кетті. «Невада-Семей» қозғалысының көсемдері А. Адылов пен А. Асылбеков бастаған «Азаттың» өкілдері қатарынан шұғыл үш митинг-манифестация ұйымдастырып, билік құрылымдарынан казактар мерекесін болдырмауды талап етті. Бұл көсемдер олардың талаптары немен аяқталатындықтарын ешқандай түсінбеді. Жағдайды одан әрі шиеленістіру казактардың ашық шабуылына ұласатынын түсіндіруге тырысқанына қарамастан, олар ентелеп алға ұмтылды. «Азаттықтар» казак формасын киюге тыйым салуды талап етіп, жергілікті лауазымды тұлғаларды балағаттады, қорқытпақ болды, митингке шыққандарды қолдау үшін республиканың өзге облыстарынан «Азат» қозғалысының мүшелерін шақырмаққа жиналды. Осы күндері КСРО-ның 14 өлкесінен казак әскерінің 3 мыңдай өкілдері жиналған болса, екінші жақтан «Азат» азаматтық қозғалысы мен «Қазақ тілі» қоғамының облыстық бөлімшесі бастауымен Орал қаласының прогрессивті студент жастары, Орал, Жамбыл, Шымкент, Ақтөбе, Павлодар, Алматы, Қызылорда, Жезқазған және т. б. облыстар мен Түркіменстан, Өзбекстан, Қырғызстан, Әзірбайжан республикаларының демократиялық күштері өкілдері Орал казактарының «мерекесіне» Ресейдің барлық облысынан келген казак атамандарына наразылық ретінде жиналған халық митингтер, пикеттер ұйымдастырды. Ресми деректерге қарағанда «мерекеге» наразылық шараларына 3 мыңнан 10 мыңға жуық адам қатысты. Оған қоса А. Дружинин мен В. Шумов Ішкі істер министрлігінің арнайы отрядтары мінген ұшақтар Ақтөбеден, Гурьевтен ұшуға бұйрық күтіп отырғанын хабарлады. Қызылорда мен Ақтауда да дайындалып жатты. Н. Есқалиевтің ауызша үкімімен Орал қаласынан қашықтығына байланысты аудандар 200-ден 500-ге дейін қарулы жігіттерден отрядтар ұйым-



Оқиғасы жадымызда



nic-pnb.ru, azattyqasia.org

дастырып, қалаға жеткізуі тиіс болды. (Т. Рысбеков. Тағдыр соқпақтары, б.286; О. Жәкібаев. Азаттық. Қоғамдық-тарихи тақырыпқа үш кітап. Орал: «Полиграфсервис» – 2007, 1 кітап, 277-б.)

Қыркүйек оқиғасының соңы 15-і күніндегі «Зенит» зауытының мәдениет үйінің алдындағы батыр 113-азаттықтың қол ұстасқан сесті әрекетімен, казактардың мәдениет үйіндегі қысқа басқосуымен және шыққаннан кейінгі қашуымен аяқталды.

Қыркүйек оқиғасындағы «азаттықтардың» жанқиярлық батылдығын өткен жылғы мақалаларымызда атап өткен болатынбыз. Бұл арада сол қозғалыстың басы-қасында ұйымдастырушылық әрі басшылық қызметімен көрінген кадрларды білетін саяси көреген дипломат адам – Михаил Иванович Есеналиев жөнінде қысқаша тоқтала кетуді жөн көрдік. М. Есеналиев Қазақстанның «Азат» азаматтық қозғалысын ұйымдастырудың бастамашысы болып қана қойған жоқ, ол Батыс Қазақстан облысының басшысы Н. Есқалиевке Қыркүйек оқиғасы барысында ақыл-кеңес беріп отырды.

Ол казактардың қазақтар үшін қандай қауіпті екенін білетін республика басшыларының бірі еді. Саратов облысында туған, ұзақ жыл Қазақстан КП ОК-да басшы қызметінде болған ол өзгелер секілді емес, бас көтере бастаған казактар тарапынан төнер қауіпті шын сезіп, «казактар оты қауіпті» деп ескерткен. Баспасөздегі мақалаларында Михаил Иванович орыс шовинистерінің қолшоқпары казактардың іс-әрекеттерінің шын мәнін ашып берді. Ол «Бірнеше ғасыр бұрын Ресей империясының оңтүстік өлкесінде пайда болған казактардың тарихын білетін әрбір қарапайым адам Дон мен Кубаньға аштықтан, жоқтықтан, құлдықтан қашып барған орыс және украин шаруаларынан құралған Дон және Запорожье казактары мен патша үкіметі ұйымдасқан әскери-саяси құрылым ретінде әрдайым қолдап-қолпаштап отырған Орал, Орынбор, Сібір, Жетісу казактары арасындағы айырмашылықты ажырата алады. Олар елдің оңтүстік шекарасын күзету үшін ғана

емес, сондай-ақ Сібірге, Орта Азияға, Қазақстанға дендеп кіру үшін, империя шекарасын ұлғайту үшін, көрші халықтарды бағындырып, жаңа жерлерді жаулап алу үшін құрылғаны баршаға белгілі. Казактар Ресейде самодержавиеге қарсы бүлік шығарумен қатар, сондай-ақ патшаның адал құлы да бола білді. Патша билігі бұл әскери-ұйымдасқан күшті Сібірде, Орта Азияда және Кавказда өзінің империялық-басқыншылық мақсатына тиімді пайдаланды» деп жазды.

Нәжімеден Ықсанұлы М. Есеналиевтің ұсынысымен казактар тарихымен танысуды бастады. Біраз тарихи әдебиеттерді, соның ішінде, А. Гордеевтің төрт томдық «Казактар тарихы» еңбегін оқып шықты. Онда «Казактар көшпелі халықтарға жатпайды, бірақ олардың тұрмысына көшпенділердің үлкен әсері болған» деп жазылған екен. Қазақтарды жартылай жабайы ретінде сипаттайтын Жайық қазағы, жазушы Иосиф Железновтың еңбегін де оқыды.

1991 жылы маусымның соңында Михаил Иванович телефон соғып, «Нәжімеден, сен де Ресейденсің ғой, сондықтан еріккен казактар нені де бүлдіре алатынын білесің. Егер олар бүлікке бастаса, оларды сөзбен, үгіт-нсихатпен тоқтату қиын. Оралда ақ казактардың ұрпақтары бас көтере бастағанын білемін. Ал Жайық казактары революцияға дейін қазақтарды аямаған. Саған көмектесіп, сендерде «Азат» ҚАҚ бөлімін ұйымдастыру керек. Сіздерге белсенді саяси қарсы күш қажет. Сондықтан оны ұйымдастыруға қол ұшын бер» – деді. Оның қамқорлығына алғыс білдіріп, бірден облыстық парткомиссияның төрағасы, өзіне жақын адам Шынбай Шарафетдиновке осы шараны өзінің жеке бақылауына алуды сұрады. Сол кезде ол ауыр науқас еді. Бірақ соған қарамастан ол саясаткер, патриот ретінде тапсырманы орындауға құлшына кірісті. 1991 жылы 6 шілдеде ол «Азат» ҚАҚ-ның ұйымдастыру мәжілісіне қатысушылардың алдында жалынды сөз сөйлеп, қозғалыстың жұмысына сәттілік тіледі. Өкінішке орай, ол үйіне қайтар жолда аяқ астынан қайтыс болды. (Т. Рысбеков. Тағдыр соқпақтары, 267-б.)

Сол қиын жылдардан біраз кейін Нәжімеден Ықсанұлы Р. Сүйербаев екеуі Михаил Ивановичті 70 жасымен құттықтауға барды. Ол қонақтарын Кеңес одағы елшісінің әдемі, ашық түсті генерал формасын киіп, қуанышпен қарсы алды. Майя Ивановна жеңгейдің бай дастарқаны үстінде үш сағаттан астам қызықты, әсерлі әңгіме болды. Ағаның өткен күндердегі жақсы қарым-қатынасын, ел алдындағы әсерлі әңгімелерін сағынышпен еске алғанын көрді. Еліміз бен халқымыз үшін көп іс тындырған адамды қоғамдық-саяси өмірден алыстатып жібергенін білді. Әңгіме 1991 жылғы Орал оқиғаларына ойысқанда, Михаил Иванович «Мен оралдық бауырларым үшін қуаныштымын. Сіздер ХХ ғасырдың аяғында қазақ халқының иығына түскен тағдырдың ауыр жүгін еңсере алдыңыздар. Ешқандай артық айтқаным емес, сіздер Қазақстанымыздың егемендігін сақтап қалдыңыздар. Қазірге дейін мұны көп адам түсінбейді. Жағдай өте жаман болуы мүмкін еді. Мен өзім оптимист адаммын, алайда сол кезде көңілімде біздің жолдастар шыдай алар ма екен деген үлкен қауіп тұрды. Қарсылықты бастап, соңына дейін сіздермен бірге болуы тиіс Алматыдағы идеологияға жауап беретін кейбір республикалық ұйымдардың қайраткерлері «кемеден қашқан тышқандар» тәрізді қалай жан-жаққа қашып кеткенін көрдім. Әйтеуір, бәрі жақсы аяқталды. Құдай бар және оның қазақты қолдайтынына сендім» деді. Оның соңғы сөзі қонақтарға қатты әсер етті, өйткені бұрынғы коммунист, идеолог, атеист адамнан бұрын мұндай сөзді естиміз деп ойламап еді. Ақсақал сол кезде оралдықтардың жағдайын шынымен қатты уайымдағанын көрініп тұрды. (Т. Рысбеков. Тағдыр соқпақтары, 271-б.)

Қорыта айтар болсақ, 1991 жылдың қыркүйектің 13-15-і күндері аралығында Батыс Қазақстан облысының орталығы Орал қаласында болған бұл тарихи оқиға елдің есінде. Ол тарихи жадыдан жойылуы мүмкін емес. 1990 жылдың 25 қазанында егемендік декларациясын жариялағанымен, тәуелсіздігін алып болмаған Қазақстан 1991 жылы, осы «Қыркүйек Орал оқиғасынан кейін, араға үш ай уақыт салып, төрткүл дүниеге өзін тәуелсіз елміз деп жар салды. Тәуелсіздікке барар жолда «Желтоқсан көтерілісі» мен Оралдағы «Қыркүйек оқиғасы» тарихи маңызға ие болды. Бұл оқиға – тәуелсіздікті аңсаған, оны баянды етіп орнатуға тырысқан қазақ халқы мен өздерінің патша заманынан мемлекетін құруға әрекет жасаған казактардың өзара текетіресі. Оны көтеріліс деп айтуға болмайды. Көтеріліс – бұл билік жүйесін түбегейлі

өзгертпей, қолданылып жатқан саясатқа немесе әділетсіз шешімдерге қарсы бағытталған бұқаралық халық қарсылығы. Осы сөздің сипаттамасын белгілі, әрдайым басшылыққа алатын сөздіктерден қарастырсақ: «Восстание вооруженное выступление против существующей власти» (С.Ожегов. Словарь русского языка, М., 1989, с. 103); «Восстание – массовое вооруженное выступление угнетенных слоев общества против существующей власти» (Большой толковый словарь русского языка. С.-П., 1998, с. 152); «Көтеріліс – халық бұқарасының, яки белгілі бір көпшілік топтың саяси, әлеуметтік мәні бар құрамды күресі, қарулы ереуілі» (қазақ тілінің сөздігі. Алматы, 1999, б. 331). Дәл осындай сипаттаманы «Қазақ тілінің түсіндірме сөздігінен» кездестіреміз (420-б). Бұл оқиғаға белгілі ақын, жазушы Мұнайдар Балмолданың «Қыркүйек бұлқынысы» деген сипаттамасы көңілге қонымды (М. Балмолда, Көкбөрі. Өлеңдер мен әңгімелер. Орал: Ағартушы, 2006, 247-б.).

Екіншіден, осы мәселеге байланысты әдебиетті пайдаланғанда зерттеу жұмыстарының нысаны мен мәнін, тарихи маңыздылығын ашып берудің тәсілдері айқындалып, теориялық және эмпирикалық танымдық деңгейі бөліп қарастырылады. Зерттеу әдістерінің маңыздылығының ерекше болатын себебі оны қабылдаудың біркелкі және ыңғайлы формасына келтіру қажет. Қазіргі ғылыми зерттеу жұмыстарында көптеген тиянақты әдістер қолданылады. Біздің басшылыққа алғанымыз талдау, синтез, жалпы қорытындылау және дедукциялау әдістері болып табылады.

Оқырман назарына ұсынып отырған мақалада бұл оқиғаның себептерін ашып қарау үшін Ресей империясының бодан халықтарға деген шовинистік, ұдайы отарлаушылық қыспағында ұстап отыру және «бөліп ал да билей бер» саясатының қалай іске асырғанына мұқият зер сала қарауымыз керек. Ол үшін тек оқиға басталған кездегі Одақ басшыларының ұстаған саясаты мен соны бүркемелеп, территориялық армандарын іске асыруға тырысқан теріс пиғылдағы күштердің көздеген мақсаттарын жан-жақты сипаттайтын зерттеулер мен баспа бетінде жарық көрген мақалаларға сүйену өте орынды.

Орал оқиғасы кезіндегі жағдайдан мынандай қорытындылар жасауға болады:

• Облыс және қала басшылығының жіберген қателіктері мен қабылдаған шешімдерінің солқылдақтығы. Мәселен, Орал казактарының тарихи-мәдени қоғамының құрылуы; Орал қаласы үшін ресми тіл орыс тілі деп жариялануы;

• Атаман Качалин басқарған Орал казактарының саяси кеудемсоқтығы: жергілікті басшылықтың қойған талабы мен рұқсат етпеуіне қарамастан «мерекені» тойлауға әрекет жасап, оған «әскериленген» топтарды шақырып, қала көшесінде «казак киімдерінің» белгілерімен сап түзеп жүру арқылы сұс көрсетуге тырысты және тәуелсіз мемлекетті құрметтемеу сезімін білдірді.

• 1991 жылы жазда казактардың тарихи-мәдени қоғамымен қатар олардың Одағы құрылды. Қыркүйек оқиғасынан кейін Оралдағы казактар қозғалысы шынайы, объективті және субъективті жағдайлармен, тұлғааралық қателіктер мен қайшылықтарға тап болды; одақтың қызметінің болашағы мен қорытындылары бұлыңғыр, белгісіз болып көрінді; оның қала тұрғындарының ортасында беделі төмендеп кетті. Бұрын оралдықтар мақтан тұтатын казактар бірлігі бұзылды. Жекелеген басшылардың өркөкірек талаптары үстем бола бастады. Мәселен, А. Качалин өзінің Одақ атаманы лауазымын атаққұмар мансаптық мақсатта пайдалануға тырысты. Ол облыстық деңгейдегі «саяси фигура» болуға, депутат болуға әрекет жасады.

• Облыс халқының қиын кезең алғанда халықты ұйымдастыру, орыс казактарының ойлағанын іске асырмауда «Азаттықтардың» атқарған жұмысы айтарлықтай. Студент жастардың Отанға деген сүйіспеншілігі «Желтоқсан» көтерілісіндегідей жоғары деңгейде болды. Ақиқатын айту керек, екпіндеп келген ашулы жастарды шын мәнінде тоқтатқан милиция емес, өзінің сабырлылығымен, шыдамдылығымен және оқиғаны қантөгіске жеткізбей басқара білген облыс басшысы Н. Есқалиев пен «Азат» өкілдерінің үлкен үлесі болды. Халықты тыңдата білді. Ұйымдастырушылардың бекер жүрмегендіктері осындайда байқалып тұрды.

• Қыркүйек оқиғасына қатысқан белсенділер де халық арасында өз бағасын алды.

Қазақ – казак текетіресінің Оралдағы негізгі көріністері осындай еді. Олар ХХ ғасырдың аяғындағы Кеңестер одағы деп аталатын бір кездегі дүниежүзілік державаның жандық саяси мүдделер қақтығысының ортасында елеусіз қалды.

Біз неғұрлым ол күндерден алыстаған сайын алдымызға бір қорытынды шыға береді. 1991 жылдың сол қауіпті күзді күнінде тек Батыс Қазақстан ғана емес, бүкіл республика «тәуелсіз Қазақстанның болу-болмау» дилеммасының (екінің бірін алу) алдында тұруы мүмкін еді. Әрине, әділдік қай кезде де үстем болып шығады.

Тұяқбай РЫСБЕКОВ,
тарих ғылымдарының докторы, профессор, академик, Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері



Ізгілік ілтпаты



Елдің ықыласына бөленіп, талай буынға жол көрсеткен азаматтың өмір жолы – кейінгі ұрпаққа тағылым, келешекке аманат. «Парасат» және «Құрмет» ордендерінің иегері, қоғам қайраткері Айдар Батырхановтың 75 жас мерейтойына орай «Тағылымы мол жылдар» атты кеш өтті.

Салтанатты іс-шарада Қазталов ауданының әкімі Асланбек Сарқұлов мерейтой иесіне жылы лебізін білдіріп, аудан жұртшылығы атынан сый-сияпат табыстады.

– Айдар Тапашұлы – Мұстақым Біләлұлы, Кенжебек Меңделіұлы сынды елге адал қызмет еткен ағалардың мектебінен өтті. Бұл – тұтас азамат болып қалыптасуға әсер еткен үлкен орта. Өйткені ел басқарған тұлғалардың жанында жүріп, олардың тәлімін алу – адамға үлкен жауапкершілікті жүктейді. Айдар ағамыз – өзіне артылған жауапкершілікті абыройлы арқалаған азамат. Айдар Батырхановтың өнерпаздарға қамқорлығы мен тәлімгерлігін айғақтайтын, «Ақ Жайық өнерінің майталмандары Айдар Тапашұлының шекпенінен шыққан» деген дәйек сөз бар. Өнердің киесін, талантты бағалай білген азаматтың еңбегі еш кетпеді, – деді аудан әкімі.

Айдар Батырханов бұрынғы Фурманов ауданын басқарған жылдары әлеуметтік нысандар бой көтерді. Атап айтсақ, К. Меңделіев атындағы орта мектеп, Жаңажол ауылындағы «Шаттық» балабақшасы, Көмекші ауылындағы Н. Дүйсенғалиев атындағы негізгі мектеп және облыстық мемлекеттік архивтің Жалпақтал филиалының ғимараты пайдалануға берілді.

Іс-шарада айтылған ақ тілектер, өнерпаздардың әні мен күйі, замандастарының естелігі, ізбасарларының ілтпаты Айдар Тапашұлының ел жүрегіндегі орнын айшықтай түсті.

**Асылбек НӘСПҚАЛИҰЛЫ,
Казталов ауданы**

Дирижерлік өнердің

зергері



Қазіргі жалпықазақстандық мәдениет аясында Батыс Қазақстан облысының музыкалық орындаушылық өнері өзіндік ерекшелігімен танылуда. Тәуелсіздікке ие болған кезеңнен бастап қаламызда бірнеше шығармашылық ұжым құрылып, оркестр музыкасы арқылы талғамы биік көрермен тәрбиеленуде. Дәулеткерей атындағы халық аспаптар оркестрі, үрмелі аспаптар оркестрі, эстрада-симфониялық оркестр, камералық оркестр, әскери оркестр, орыс халық аспаптар оркестрі, скрипкашылар ансамблі, фольклорлық-этнографиялық ансамбльдер халқымыздың рухани өмірінде маңызды рөл атқаруда. Ал аталмыш шығармашылық ұжымдардың жемісі мен жетістігі оркестр дирижерлерінің білімі мен біліктілігіне тікелей байланысты екені айдан анық. Осы тұрғыда елімізде оркестр басқаратын мамандарды дайындайтын тұлғалардың есімдері ерекше мәртебеге және қолдауға ие болуға тиіс деп есептейміз. Себебі 60-70 өнерпаздан құрылған ұжымды басқару үшін оркестр музыкасы және аспаптары бойынша терең, жан-жақты кәсіби біліммен қатар, адами болмысымен де биік тұғырдан көріну керек екені белгілі.

Қазақстанда дирижерлік өнердің қалыптасып, дамуында ҚР еңбек сіңірген қайраткері, Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясының профессоры, «Құрмет» орденінің кавалері, Құрманғазы атындағы Ұлттық халық аспаптар оркестрі, Н. Тілендиев атындағы академиялық фольклорлық-этнографиялық оркестрінің дирижері Жалғасбек Бегендіков айрықша орын алады. Еңбек жолын 1978 жылы Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясында ғылыми-педагогикалық қызметтен бастаған ол – бүгінгі таңда елімізге әйгілі көптеген маман-дирижерлерді дайындап, оркестрлердің дамуына бағыт-бағдар беріп отыратын өнегелі ұстаз. Бүгіндері оның шәкірттері – өнер көкжиегін бағындыра алған, әрқайсысы еліміздің маңдайалды оркестрлерін басқарып отырған музыка шеберлері. Атап айтқанда, ҚР еңбек сіңірген қайраткері,

Талдықорған облыстық халық аспаптар оркестрінің көркемдік жетекшісі және бас дирижері, композитор Әли Алпысбаев, Құрманғазы атындағы халық аспаптар оркестрінің дирижері Жексен Айсын, Абай атындағы ұлттық опера және балет театрының бас дирижері Қуаныш Исмаилов, Шымкент қалалық халық аспаптар оркестрінің бас дирижері Жамбыл Мейірбеков, Дина Нұрпейісова атындағы академиялық халық аспаптар оркестрінің дирижері Рахилия Ергалиева, Шымкент опера театрының бас дирижері Мәди Өмірзақ. Оған қоса Абай атындағы ұлттық опера театрының дирижері Әбілқайырхан Бейсеков, А. Жұбанов атындағы республикалық дарынды балаларға арналған музыка мектебінің халық аспаптар оркестрінің дирижері, Құрманғазы атындағы халық аспаптар оркестрінің дирижер-оқытушылары Әли Сапарбек, Еркін Бақдәулет, Әшімхан Нұрғали, Талдықорған қаласының эстрада-симфониялық оркестрінің дирижері Медет Есбергенов Бегендіковтің шамшырақ-шәкірттері.

Қазақстанның көптеген шығармашылық ұжымына қажет маман-кадрларды дайындаған Жалғасбек Әмірханұлы Батыс Қазақстан облысының бүгінгі күнгі мәдениеті мен өнерінің дамып, жетілуіне де өзінің сүбелі үлесін қосуда. Ж. Бегендіков – Құрманғазы атындағы академиялық халық аспаптар оркестрін 40 жылдан астам уақыт басқарған және аталмыш ұжымның әлем сахналарын бағындыра алған КСРО халық әртісі Шамғон Қажығалиевтың қасында жиырма жылдан астам уақыт дирижер ретінде еңбек етіп, мол тәжірибе жинақтаған санаулы мамандардың бірі. Ол Орал қаласында 2001 жылы ұйымдастырылған Ш. Қажығалиев атындағы I республикалық дирижерлер конкурсының лауреаты атанды. Профессор Бегендіковтен консерваторияда білім алып, оркестрлік тәжірибе жинақтаған Мереке Хаирова (Мұхамбетқалиева), Айгүл Жұмашева, Айгүл Ергалиева,

Асқар Кенжеғалиев, Жеңіс Өтеуов, Азамат Шынаров, Жарас Сатыбалдиев және т. б. есімдерімен ел мақтануда. Облысымыздың өнерпаздары Азамат Шынаров – мемлекеттік «Дарын» жастар сыйлығының иегері, П. Чайковский атындағы музыка колледжінің симфониялық оркестрін басқаруда, Асқар Кенжеғалиев – ҚР Мәдениет саласының үздігі, С. Сейфуллин атындағы дарынды балаларға арналған мектеп-лицейі директорының орынбасары, Айгүл Жұмашева – облыстық орыс халық аспаптар оркестрінің көркемдік жетекшісі және бас дирижері, Жарас Сатыбалдиев – мемлекеттік «Дарын» жастар сыйлығының иегері, Дәулеткерей атындағы халық аспаптар оркестрінің бас дирижері.

Жалғасбек Бегендіковтің халық аспаптар оркестріне 200-ден астам жазылған партитуралардың ішінде Батыс Қазақстанның күйші-композиторларының шығармашылығы да кең көрініс тапқан. Оның Махамбеттің «Жайық асу», Сейтектің «Сексен ер», Базарбай Жұманиязовтың «Махамбет» операсынан Зылиханың ариясы, Мансұр Сағатовтың қобыз бен халық аспаптар оркестріне арналған «Күй» шығармаларының оркестрге лайықтап түсірген өңдеулерін еліміздің барлық шығармашылық ұжымы орындауда.

Өнер шебері облыс жұртшылығымен 25 қыркүйекте тағы да қауышып, қазақ музыкасының классик-композиторлары Ахмет Жұбанов, Латиф Хамиди, Евгений Брусиловский шығармашылығына арналған концертін көрерменге ұсынды. Еңбекқор, адамгершілігі мол, ұрпақ тәрбиелеуде осындай тұлғалардың, ұлттық зиялылықтың жарқын көрсеткіші ретінде біз үшін аса қымбат.

Жалғасбек Бегендіковтің шығармашылық және педагогикалық мұрасы, өнегелі өмірі, биік адами келбеті, еңбексүйгіштігі ұлт зиялылығының келбетін айқындайтын көрсеткіштер деп есептейміз. Өнерлі, білімді ұрпақ тәрбиелеу үшін осындай тұлғалардың атқарған қызметін білу аса қажет-ақ деген ойдамыз.

**Айгүл ЕРҒАЛИЕВА,
өнертану кандидаты,
Орал қаласы**



Қолдау-көмек күтетін аналар көп

Оралда «Қазақстан балалары» ұлттық бағдарламасы ауқымында балалардың құқығы мен мүддесін қорғауға арналған «Ашық есік» күні өтті. Іс-шараның мақсаты – тұрғындарға құқықтық және әлеуметтік мәселелер бойынша кеңес беру, балалардың мүддесін қорғауға бағытталған нақты көмек көрсету.

Гүлфия ҚОЛҒАНАТОВА, «Орал өңірі»



Қабылдауға «Әділет» партиясы облыстық филиалы төрағасының орынбасары Азамат Сафималиев, облыстық мәслихат депутаты Софья Измұханбетова, партияның «Әйелдер қанатының» төрайымы Нұргүл Ашықова қатысты. Сонымен қатар денсаулық сақтау, білім беру, балалардың құқықтарын қорғау, жұмыспен қамту, әділет, полиция және тұрғын үй салаларының жауапты мамандары да болды.

– «Әділет» партиясы жанындағы «Әйелдер қанаты» жүйелі әрі жоспарлы түрде жұмыс жүргізіп келеді. Сондықтан мұндай кездесудің маңызы зор деп есептеймін. Бүгін біз өңір әйелдерімен бетпе-бет кездесіп, оларды не толғандыратынын, қандай мәселелерге баса назар аудару қажет екенін тыңдап отырмыз. Бұл – әйелдердің бүгінгі тыныс-тіршілігін тереңірек түсінуге мүмкіндік беретін маңызды алаң.

«Ашық есік» күнінің тағы бір ерекшелігі – мұнда түрлі саланың мамандары қатысып

отыр. Яғни әйелдер өз мәселесін айтып қана қоймай, оны шешуге жауапты мамандардан нақты кеңес ала алады. Менің ойымша, әйелдерге қолдау көрсету арқылы біз отбасының әл-ауқатын, балалардың болашағын да қамтамасыз етеміз. Өйткені әйел дегенде оның артында отбасы, бала тәрбиесі және келешек ұрпақ тұр. Сондықтан олардың мәселесіне бейжай қарауға болмайды, – деді облыстық мәслихаттың депутаты Софья Измұханбетова (**суретте**).

– Негізгі мақсатымыз – отбасында қиындыққа тап болған аналардың құқығын қорғап, оларға көмек көрсету. Жалпы, Отбасы күніне орай облыстық «Әйелдер қанаты» тарапынан бірқатар іс атқарылды. Атап айтқанда, Отбасын қолдау орталығына барып, бірнеше отбасыға, соның ішінде көпбалалы аналарға қолдау көрсетіп, арнайы іс-

шаралар ұйымдастырылды. Сондай-ақ Отбасын қолдау орталығынан екі отбасы іріктеліп, «Анаға бір сағат» бағдарламасы аясында жұмыс жүргізілуде. Бұл бастаманың ерекшелігі – көпбалалы анаға тек материалдық тұрғыдан ғана емес, моральдық-психологиялық жағынан да қолдау көрсету. Сондай-ақ психологиялық тренингтер өткізіліп, олардың көңіл күйіне, өз-өзіне деген сенімін арттыруға көңіл бөлінеді. Одан бөлек заманауи сән үлгісіне сай киім таңдау, сұлулық салондарына бару секілді іс-шаралар ұйымдастырылып, аналардың күтіміне жағдай жасалуда. Бұл бағыттағы шараларды алдағы уақытта да бірнеше рет ұйымдастырып, жүйелі түрде жалғастырамыз деген ойдамын. Ең бастысы, аналар өздерін жалғыз сезінбеуі керек. Олар-



ға уақтылы қолдау көрсетіп, мәселесін шешуге бірге атсалысуымыз қажет, – деді «Әділет» партиясы филиалының жанындағы «Әйелдер қанатының» төрайымы Нұргүл Ашықова (**суретте**).

Іс-шарада азаматтар балалардың құқығын қорғау, білім беру, денсаулық сақтау, әлеуметтік қолдау, құқықтық мәселелер, атқарушылық іс жүргізу және тұрғын үй мәселелері бойынша өз сауалдарын қойды. Мамандар олардың мәселелерін тыңдап, қолданыстағы заңнама аясында түсіндіру жұмысын жүргізді.

«Ашық есік» күніне келген тұрғындардың бірі – төрт баланы тәрбиелеп отырған жалғызбасты ана Дамира Ғұбашева (**суретте**). Оның айтуынша, бүгінде отбасы үшін ең өзекті мәселе – тұрғын үй.

– 2021 жылдан бері ерекше баламмен тұрғын үй кезегінде тұрмын. Осы уақытқа дейін екі рет банкке құжат тапсырдым. Алайда «Отбасы банк» арқылы баспана ала алмадым. Нақты себебін сұрасам, менеджерлер банкроттыққа байланысты болуы мүмкін дейді. Сондықтан осы мәселенің нақты жауабын білгім келеді. Банкроттыққа байланысты тұрғын үй алуға мүлдем мүмкіндік жоқ па, әлде белгілі бір мерзім өткеннен кейін қайтадан өтініш беруге бола ма? деген сұрағым бар.



Қазір жалдамалы пәтерде тұрып жатырмын. Төрт балам бар. Үлкені студент, екіншісі – ерекше бала, тағы екі кішкентайым бар. Жұбайыммен ажырасқанмын. Қазіргі таңда жұмыс істемеймін, себебі ерекше баламның күтімімен үйде отыруға тура келеді. Сондықтан баспана мәселесінің шешілуі мен үшін өте маңызды. Сонымен қатар ерекше баламның білім алуына қатысты да сұрақтарым бар. Бір сыныптан келесі сыныпқа ауысуы, оқу бағытын өзгертуге бола ма, қандай мүмкіндіктер қарастырылғанын білгім келеді. Денсаулығына байланысты МРТ-дан, медициналық тексерулерден кезексіз өту және ерекше балаларға қарастырылған жеңілдіктер жөнінде де мамандардан кеңес алуға келдім. «Ашық есік» күніне келгенімнің себебі де осы. Мен үшін ең бастысы, балаларыма қолайлы жағдай жасап, тұрақты баспанаға қол жеткізу. Осындай қабылдаулардың ұйымдастырылуы – біз секілді отбасыларға үлкен көмек, – дейді Дамира Ғұбашева.

Бала құқығы мен отбасы мәселесі – бір-бірімен тығыз байланысты ұғым. Сондықтан ата-аналар мен балалардың құқықтық сауатын арттыру, әлеуметтік мәселелерін дер кезінде шешу және қажетті қолдау көрсету маңызды. Бұл қабылдау азаматтардың өзекті мәселелерін бір алаңда талқылап, тиісті мамандардан нақты кеңес алуына мүмкіндік берді.

Мәди САЛЫҚ

ҚОҒАМДЫҚ ТЫҢДАУЛАР ӨТЕТІНІН ХАБАРЛАЙМЫЗ

«Интергаз Орталық Азия» АҚ Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 96-бабының талаптарына сәйкес ашық жиналыс нысанында қоғамдық тыңдаулар өткізілетіні туралы хабарлайды. Қоғамдық тыңдаулардың нысанасы – «Орал» МГКБ объектілері бойынша 2027-2036 жылдарға арналған экологиялық құжаттама және қоршаған ортаға әсер етуге экологиялық рұқсат алу материалдары.

Жаңақала ЖӨБ: атмосфераға ластаушы заттардың жол берілетін шығарындылары (ЖШН) нормативтері жобасын түзету, стационарлық шығарындылар көздерін түгендеу жобасы, «Жаңақала» КС ТКЦ-4а-дағы (УПТПИГ) редукциялау және отын газы пунктін жаңғыртуға ЖСҚ әзірлеу» жұмыс жобасы, қалдықтарды басқару бағдарламасы, өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы және 2027-2036 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары.

Орал ЖӨБ: атмосфераға ластаушы заттардың жол берілетін шығарындылары (ЖШН) нормативтері жоба-

сын түзету, стационарлық шығарындылар көздерін түгендеу жобасы, қалдықтарды басқару бағдарламасы, өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы, қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары.

Шежін ЖӨБ: атмосфераға ластаушы заттардың жол берілетін шығарындылары (ЖШН) нормативтері жобасын түзету, стационарлық шығарындылар көздерін түгендеу жобасы, қалдықтарды басқару бағдарламасы, өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы және 2027-2036 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары.

Zoom платформасы арқылы бейнеконференция (БКС) форматында қоғамдық тыңдауларға қосылу мүмкіндігі бар. <https://us05web.zoom.us/j/8265037407?pwd=eURXRkQvWE1SYThYcDZlbnkYUUF6dz09&omn=84460744292>

Конференция идентификаторы: 826 503 7407 Күпия код: naCm0a

БКС-ке қосылу деректері қоғамдық тыңдаулар материалдарында/www.ndbecology.gov.kz НДБ сайтында жарияланады.

Бастамашы: «Интергаз Орталық Азия» АҚ, БСН 970740000392; өкілі – Березняк А.В.; тел.: +7 (777) 203-45-60; e-mail: bereznyak@ica.kz.

Жобаны әзірлеуші: «BBi Project» ЖШС, БСН 060840008579. Мекенжайы: 160023, Қазақстан Республикасы, Шымкент қаласы, Тұран ауданы, Мәделі Қожа көшесі, 45 ғимарат. «Банк ЦентрКредит» АҚ, БСК КСJBKZKX, КБе 17, ЖСК KZ378562203155581974. E-mail: ordabekovaltay@gmail.com.

Қоғамдық тыңдаулар материалдарымен www.ndbecology.gov.kz сайтын-

да және ЖАО <https://www.gov.kz/memleket/entities/bko-zherpaidalanuylang=ru> сайтында танысуға болады.

Жоба бойынша қосымша ақпаратты тел.: +7 (777) 203-45-60, e-mail: bereznyak@ica.kz арқылы сұратуға болады.

Барлық ескертулер мен ұсыныстар қоғамдық тыңдаулар өткізілетін күнге дейін 3 жұмыс күнінен кешіктірілмей www.ndbecology.gov.kz сайтында, сондай-ақ tabigat_zko@mail.ru электронды мекенжайы бойынша қабылданады.

Объектінің атауы	Өткізу орны	Өткізу күні мен уақыты	Координаттар
«Жаңақала» КС/ Жаңақала ЖӨБ	БҚО, Жаңақала ауданы, Жаңақала а.о., Жаңақала ауылы, Жаңақала ауылдық округі әкімі аппараты, М. Мәметова көшесі, 4 ғимарат	29.10.2026 15:00	49°14'18" с.ш. 50°19'42" в.д
Орал ЖӨБ	БҚО, Бәйтерек ауданы, Достық а.о., Достық ауылы, Достық ауылдық округі әкімі аппараты, Гагарин көшесі, 21	30.10.2026 10:00	51°18'10" с.ш. 51°29'43" в.д
«Чижа» КС/ Шежін ЖӨБ	БҚО, Тасқала ауданы, Амангелді а.о., Чижа 1 ауылы, «Чижа» компрессорлық станциясының акт залы	30.10.2026 15:00	50°55'18" с.ш. 49°55'56" в.д



Жарқырап өткен бір жайсаң...

Қожамұратов Максим атты азаматтың фәни сапары тым келте қайырылмай, арамызда жүрсе, бүгінде мерейлі 80 жасқа толғанын тойлап жататын едік-ау... Біреуге ерте, біреуге кеш бұйырмыс уақыты келгенде пендесін алды артына қаратпайтыны өкінішті. Сонау бір жылдары жауапты жұмыстар атқарып, ел алдында жүрген Максим ағайдың өңірімізге белгілі қоғам қайраткері болғанын көре қалдық. Иық түйістіріп, қатар жүрдік, қызметтес іні ретінде ақыл-кеңесін алдық, үйрендік. Сондықтан Максим Жайлыбайұлы жөнінде еске алсам, оны «Орал өңірі» газеті арқылы оқырмандарға ұсынсам деп тәуекел етіп отырмын. Бұл менің, бір жағынан, інілік парызым ғой.

1981 жылы Оралдың ауыл шаруашылығы институтын бітіргеннен кейін еңбек жолымды туған ауылым – «Орда» кеңшарында бастадым. Арада бес жыл ауағанда кеңшар директоры Зұлқашев Мүлкәй ағай зейнеткерлік жасына жетуіне байланысты қызметін Қожамұратов Максим ағайға тапсырды.

Мүлкәй Шәмшетдинұлы сияқты ауыл шаруашылығының барлық сатысынан өткен, тәжірибелі, мықты басшыдан кейін Тайпақ ауданының шағын бір шаруашылығын басқарған, Орда өңіріне есімі белгісіздеу, құм қойнауының ерекшеліктерін білмейтін адамның облысымыздың ең ірі он шаруашылығының қатарындағы кеңшарға басшы болып келуі біз үшін жұмбақ сияқты болып көрінді. Оның өзі бір шағын тарих екенін соңынан біліп таңғалғанымыз бар.

Максим Жайлыбайұлының ол кезде 40 жастағы оң-солын таныған, бірнеше жауапты қызметтерде болып, мол тәжірибе жинағанын біз ол кезде білмейтінбіз. Бұрын-соңды кездеспегесін, ерекше харизмасы бар, бойлы-сойлы, көз тартар әдемі, білікті, тіпті әртістерге келіңкірейтін көрік пен тұлғалы азамат екенін де біз білмедік.

Мен ол кезде «Орда» кеңшарының №1 бөлімшесінің меңгерушісі қызметін атқарып жүрдім. Бөлімше кеңшардың барлық 11 мың гектар егіні, 30 қыстағы, 1,5 мың басқа арналған мал бордақылау алаңы, әуежайы (АН-2 ұшағы қонатын), машина-трактор ауласы және жанар-жағармай базасы орналасқан үлкен өндірістік-шаруашылық болатын. Социалистік жарыстың алдыңғы легінен табылып, өндірістік көрсеткіштеріміз

де дүрілдеп тұрды. Екі дүркін аудан шемпионы атанғанымыз да сол жылдар. Сондықтан кеңшардың негізгі шаруалары біздің бөлімше жұмыстарымен тығыз байланыста жүріп жататын еді.

Мәкеңмен біз тез тіл табысып, жақын араласып кеттік. Жұбайларымыз да бір ауданның, тіпті бір атаның қызы болып шықты. Менің ініммен Максим Жайлыбайұлының қызы бір сыныпта оқыды. Кадр бөлімінің инспекторы болып қызмет атқаратын менің әкеммен де «су жаңа» директор аға-іні болып өзара сыйласып кетті.

Жұмыс бабымен директор екеуміз алыс-жақын елді мекендерді көп аралайтынбыз. Қойыны құт Нарынның байлығына, құмда, қырда отырған малшы шопандардың бай-қуатты тұрмысына таңғалатын еді. Алдын ала хабарлап, ескертпей, барып қалғанда жайылатын дастарқандарына, ұсынатын тағам түрлеріне, жалпы халықтың қонақжайлығына, ақ көңіл, кең пейіліне қатты риза болатын.

Біздің бөлімшеде «Курорт», «Майлы қуыс» деген жерлер болды. Бірінші рет барғанда Мәкең таңғалып, курорт десе, курорт екен, майлы қуыс – нағыз «лакомный кусок» екен дегені бар.



Кеңшарда еңбек ұжымы кеңесі құрылып, оған мені төраға етіп сайлады. Ал ауданда да осындай еңбек ұжымы кеңесі құрылып, оған төраға сайлағанда делегаттар аудан басшылығы ұсынған кандидатураны өткізбей, Максим Жайлыбайұлын бірауыздан сайлағаны оның сол кезге дейін қандай абырой мен құрметке ие болғанына дәлел болса керек. Ол кезде жұмысы жақсы жүрген азаматтарды кейіндеу қалған шаруашылықтарға жұмсап отыратын...



Максим Жайлыбайұлымен жұмыс бабында жақын араласа жүріп, табиғаты мен болмысының ерекшелігіне тәнті болдым. Жүзінен иманы төгіліп тұратын азамат біреуге дауыс көтеріп сөйлеу, ұрсу, жеку дегенді білмейтін. Ол, сірә, ата-анадан, тәрбиеден тұлабойға кішкене күнінен сіңген қасиет болса



керек. Әйтеуір, тұлабойынан көз тойдырар көрікпен қатар тектілік, мәдениеттілік, имандылық саулап тұратын. Адам баласы қызық қой, кейде директордың адами қасиеті мен кішіпейілдігіне кейбіреулер еркінсіп, ол кісінің тапсырмаларын жүре тыңдап, шала орындап жатса, олар үшін өзім қатты ұялатынмын. Әлгілерді сол бойда тезге салуға тырысатынмын. Жастық жігер асып-төгіліп тұрған кезіміз ғой, кінәлілердің екі аяғын бір етікке тығып жіберген кезім де болды.

Жаңа директор шаруашылық тізгінін қолға алған кезде құқық қорғау құрылымдарының қызметкерлері кеңшарды асты-үстіне шығарып, үлкен тексеріс жүргізіп жатты. Ұжымда үрей, бір-біріне сенбестік орын алды. Кейбір басшылар істі болған кез еді.

Жеке малда да шығын көбейді. Осындай қиын жағдайда облыстық штаб құрылды. Оны ауыл шаруашылығының білгірі Абат Есенғалиев басқарып, штабтың көмегі зор болды. Облыстың басқа аудандарынан үздіксіз тасылған мал азығының арқасында қалған малды қыстан аман есен алып шықтық. Осындай «дағдарыстардың» ортасында Максим Жайлыбайұлы үлкен сабырлылықпен өзінің шебер ұйымдастырушы екенін елге көрсете білді. Аудан, облыс көлемінде беделі артты.

М. Горбачевтің қайта құру заманы дүрілдеп, демократиялық үрдістердің екпінімен елдің елпілдеп, желпілдеп жатқан заманы еді. Кеңшарда еңбек ұжымы кеңесі құрылып, оған мені төраға етіп сайлады. Ал ауданда да осындай еңбек ұжымы кеңесі құрылып, оған төраға сайлағанда делегаттар аудан басшылығы ұсынған кандидатураны өткізбей, Максим Жайлыбайұлын бірауыздан сайлағаны оның сол кезге дейін қандай абырой мен құрметке ие болғанына дәлел болса керек. Ол кезде жұмысы жақсы жүрген азаматтарды кейіндеу қалған шаруашылықтарға жұмсап отыратын. Максим ағамызды да Орда өңіріне ерен еңбегімен белгілі болып қалған кезінде басқа қызметке алып кетті. Біздің ауыл мен ауданға қысқа уақыт болса да, сіңірген еңбегінің абыройына бөленіп, жемісін көруге үлгертіпегеніне біз әрине, қатты өкіндік... Өйткені біз бұл кезде Мәкеңе кәдімгідей бауыр басып, үйренісіп қалып едік қой. Осылайша ағамыз өзінің елі – Тайпақ ауданына ауысып кетті. Соңынан бірнеше жыл өткенде біз әріптес есебінде – ол Тайпақ ауданы, мен Орда ауданы әкімі қызметінде жүргенімізде сыйластығымыз жалғасты. Мәкең тәжірибиелі әкім еді, маған ақыл-кеңесін үнемі айтып, қолдауын көрсетіп жүретін.

1997 жылы Жәңгір хан ке-

сенесінің ашылуына ҚР Президенті келетінін естігенде өзінің тәжірибесіне сүйеніп, бірнеше құнды ұсыныстар мен ақыл-кеңестерін айтқаны есімде қалды. Мәкең аспайтын, таспайтын, саспайтын аса сабырлы жан еді. Сабырлылығы сондай – соңғы уақытта қатты ауырып жүргенінде байқатпады ғой, ешкімге мұңын шақпады. Бірде Алматыға оқуға бірге бардық. Бір жұма бірге жүрсек те, бізбен бірге отырып, бір рет те тамақ ішпеді. Өзінің орынбасары болған Арман деген жігітпен үнемі шаруаларын сылтауратып, кетіп қалады. Соңғы рет Бірманов Нұрлыбек ағамыздың шаңырағында қонақта болғанда таңмен УЗИ-ге түсемін деп тағы да тамақ ішпеді. Біз қайдан білейік, тап қатты көңіл аудармадық. Оның үстіне республикалық үлкен жиналыста ауданда кеңшарларды тарату жұмысы баяу жүруде деп орынсыз сынға ілікті. Тайпақ ауданы тарап, Чапаев ауданына қосылады деген әңгіме желдей есіп жатты сол кезде. Осы әңгімелер Максим Жайлыбайұлын іштей жеп, жүйкесін жұқартып, іште бұғып жатқан сырқатын асқындырып жіберген сияқты...

Осылай елге сыйлы ағамыз, ақылшы әріптесіміз емі жоқ дертке тап болып, өмірден өтті. Жанұясы қасында болып, көзі жұмылғанша жақсы етіп бақты, қақты. Әріптестері, қызметтестері, біз сияқты інілері барып, хал-жағдайын біліп тұрды. Дәмі таусылып, уақыт келгенде Максим Жайлыбайұлы Раббысына қайтты.

Биыл Максим Жайлыбайұлы сияқты бүгінде ортамызда жоқ, кезінде білікті ауыл шаруашылығы мамандары, мықты басшы болған А. Абдолов, М. Ирманов 80 жасқа, Ө. Мырзағалиев 70 жасқа толуына байланысты іс-шаралар ұйымдастыру жөнінде аудан басшыларына «БҚО ауыл шаруашылығы ардагерлер ұйымы» ҚБ атынан хат жолданды. Облыс әкімдігіне туған күндері тізімі берілді.

Ел тәуелсіздігінің 30 жылдық мерейтойына орай 1991 жылдан бері аудан әкімдері қызметін атқарған әріптестеріміздің ғұмырнамалары және елде атқарған жұмыстары жөнінде кітап шығарылды. Оның тұсаукесеріне өмірден өткен ағаларамыздың жұбайлары, ұрпақтары шақырылды. Тиісті құрылымдарға осындай іс-шараларды, ең болмаса жылына бір рет – Тәуелсіздік күніне өткізіп отыру жөнінде ұсыныстарымызды да бірнеше рет түсірдік. «Өлі риза болмай, тірі байымайды» деген дана халқымыз. Осыны ескергеніміз дұрыс ағайын.

Лавр ХАЙРЕТДИНОВ,
«БҚО ауыл шаруашылығы ардагерлер ұйымы»
ҚБ-ның төрағасы



Жақсылық жатқа да жасалады

«Жасыңда бейнет бер, қартайғанда зейнет бер» дейді халқымыз. «Жердің көркі – дария, елдің көркі – қария. Өмірдің көркі – жанұя» деген де дана сөз бар. Бұл сөздердің мәнін жасың ұлғайған сайын тереңірек түсінеді екенсің.

Мен – Жымпиты ауданындағы Тасқұдық елді мекенінде туып-өскен жанмын. Қазір 79 жастамын. Өмірдің ащысы мен тұщысын қатар көрдім. Өзім бір тағылымды оқиғаны ел-жұртқа жеткізуді жөн көрдім.

«Ағайын тату болса – ат көп, абысын тату болса – ас көп» деп халқымыз тегін айтпаған. Адамның адамға жасаған жақсылығының өлшемі кейде туыстықпен емес, азаматтықпен таразыланады. Соның бір жарқын мысалы – Тасқұдықта туып-өскен Шора Сыйықовтың өмірден өтуіне байланысты ел ішінде болған жағдай. Ауылда Шораны көпшілік «Шурик» деп атап кеткен еді. Шора Тасқұдық орта мектебін бітіріп, осы жерде ер жетіп, отбасын құрды. Орыс ұлтының қызына үйленіп, шаңырақ көтерді. Еңбек жолын ауылда өткізіп, Үкімет тарағанға дейін адал еңбек етті. Ол өнерден де қара жаяу болған жоқ. Ауылдың көркем өнерпаздар үйірмесіне тұрақты қатысып, гитарада шебер ойнайтын. Мерекелік іс-шаралардың белортасында жүретін өнерлі азамат еді.

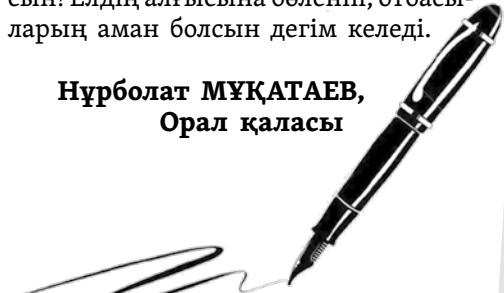
Сыйықовтар әулеті де ауылға белгілі, өнегелі отбасы болатын. Шораның ағасы Сарта Сыйықов математика пәнінен сабақ берген ұлағатты ұстаз еді. Мектепте домбыра үйірмесін ұйымдастырып, оқушылардан оркестр құрды. Спортты да қатар алып жүрді. 1963-1964 жылдары облыстық жарыстарда штангадан жүлделі орындарға ие болып, медаль тағып қайтқаны да есімізде. Кейін заман өзгеріп, Үкімет тарады, совхоздар жойылды. Халық күнкөріс қамымен жан-жаққа көшті. Шораның отбасы да Молдоваға қоныс аударды. Әйелі, екі ұлы, екі қызы сонда кетті. Ал Шора елде қалды. Бұл азаматтың руы тана еді. «Қан жібермеген болар» дегендей, қанша жерден отбасы Молдоваға көшсе де, Шораның туған елден кеткісі келмей, Тасқұдықта қалып қоюының өзі туған жерге деген іңкәр көңілінің бір белгісіндей еді.

Жылдар өте келе Шора ауырып, ауруханаға түсті. Осы кезден бастап оның жанынан табылған жандардың адамгершілігіне куә болдық. Мәселен, ерлі-зайыпты Алматы Шарипов пен Гүлжиян Шораны қамқорлап, күн сайын барып, қажет заттарын жеткізіп отырды. Ауруханадан шыққаннан кейін де жалғыз қалдырмады.

Шораның үлкен ұлының кластары кезекшілік ұйымдастырып, оның дәрісін уақытында беріп, тамағын жеткізіп, жағдайын жасады. Олар – Юрий Штенгепберг, Бақыт Матаева, Әлия Қожабекова, Жанна Иманқұлова (дәрігер), Қазима Досқалиева, Мұрат Габурашев, Мукарома Тұманова және Алматы Шарипов пен жары Гүлжиян. Бұл азамат-азаматшалар Шораның соңғы күндеріне дейін, жарты жыл бойы кезекпен хабарласып, қолдарынан келген көмегін аямады. Ең таңғаларлығы – олардың Шораға туыстық жақындығы болған жоқ. Олар тек оның баласының сыныптастары еді. Соған қарамастан қиналған адамның қасынан табылды. Бұл – бүгінгі қоғамға ой салатын үлкен өнеге. Шора қайтыс болғаннан кейін де олар азаматтық борышын атқарды. Марқұмға жасалатын діни салт-дәстүрлер толық орындалды. Қарасы, жетісі, қырқы беріліп, Құран бағышталды. Осындай рәсімдердің барлығын жоғарыда аты аталған азаматтар өз қаржыларына өткізді. Меніңше, мұндай әрекет – елдіктің, бірліктің, адамгершіліктің, азаматтықтың айқын белгісі.

Қазір біз көп жағдайда «жастар өзгерді», «заман басқа» деп айтып жатамыз. Бірақ Шораның өмірінің соңғы кезеңінде жанынан табылған осы азаматтарға қарап, адамдық қасиеттің заманға тәуелді еместігін көреміз. Жақсылық жасау үшін міндетті түрде туыс болу шарт емес екен. Осы орайда қазіргі жастарға айтарым, өмірде мамандық пен жар таңдауда қателеспендер. Мамандық – адамның өмір жолын, жар – отбасының берекесін айқындайтын үлкен таңдау. Ал өмірдің қандай кезеңінде болмасын адамдық қасиетті жоғалтпау – зор абырой. Ал Шораның соңғы сапарында жанынан табылып, ауырған күнінен бастап ақтық деміне дейін қамқор болған азаматтар мен азаматшаларға айтарым, адамға жасаған жақсылықтарың мен қамқорлықтарың Алладан еселеп қайтсын! Елдің алғысына бөленіп, отбасыларың аман болсын дегім келеді.

Нұрболат МҰҚАТАЕВ,
Орал қаласы



«ORAL ÓNIRI»
газеті
редакциясына

Id Ps MS Office
Adobe InDesign CS5 Adobe Photoshop

бағдарламаларын меңгерген

ДИЗАЙНЕР қажет

Түйіндемені
oral_oniri@inbox.ru
электронды поштасына жолдауға болады.

Сұрақтар бойынша
51-25-80, 54-38-22
телефон нөмірлеріне хабарласа аласыз.

«Интергаз Орталық Азия» АҚ, ҚР Экологиялық кодексінің 96-бабының талаптарына сәйкес, 05.11.2026ж. сағат 15.00-де Батыс Қазақстан облысы, Казталов ауданы, Қараоба а.о., Қараоба ауылы, Бектұрған к., құрылыс 18 (әкімдік ғимараты) мекенжайында ««Қараоба» ГТС операторлар үйін (блокты-модульді) салу» жұмыс жобасына экологиялық рұқсат алу материалдары бойынша ашық жиналыс түрінде қоғамдық тыңдау өтетіндігін хабарлайды.

Онлайн қосылуға сілтеме: <https://us05web.zoom.us/j/8207751165?pwd=M3grbHhFRXU5RWJzRFhXcnpGbKZFZz09&omn>. Идентификатор: 820 775 1165. Құпиясөз: 123456.

Бастамашы: «Интергаз Орталық Азия» АҚ, 970740000392, Астана қаласы, Ә. Бөкейхан к., 12 ғимарат, 87172927051, info@ica.kz.

Әзірлеуші: «СтройРекламПроект» ЖШС, 040440005636, Ақтөбе қ., Жамбыл к., 81, 87132908241, toosrp@bk.ru.

Жобалық құжаттама пакетімен <https://ndbecology.gov.kz/> порталында, сондай-ақ ЖАО сайтында «<https://www.gov.kz/memleket/entities/bko-zher-paidalanuy?lang=kk>» танысуға болады.

Ескертулер мен ұсыныстар қоғамдық тыңдаулар өткізілетін күнге дейін 3 жұмыс күнінен кешіктірілмейтін мерзімде ақпараттық жүйеде жазбаша немесе электронды нысанда қабылданады: <https://ndbecology.gov.kz/> порталында және «Батыс Қазақстан облысының табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу басқармасы» ММ эл. поштасында zko_forest@bko.gov.kz, tabigat_zko@mail.ru. Географиялық координаттары: 50°00'45,13"С, 47°56'03,43"Ш.

«ErQanatGroup» ЖШС БҚО, Шыңғырлау ауданы, Ақбұлақ ауылдық округі, Қотантал ауылы, 41-учаске мекенжайы бойынша мал шаруашылығы базасын, оған кіріктіре-жаппарлас салынған тұрғын емес үй-жайды, ангарды, ветеринариялық пунктті, мал бордақылау алаңын және бастырмаларды салу жобасы бойынша көпшілік талқылау арқылы қоғамдық тыңдаулар өткізілетінін хабарлайды.

Жобалық құжаттама пакетімен Ұлттық деректер банкі ақпараттық жүйеде <https://ndbecology.gov.kz/> және «Батыс Қазақстан облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ сайтында <https://www.gov.kz/memleket/entities/bko-zher-paidalanuy?lang=ru> танысуға болады.

Көпшілік талқылау 05.10.2026 ж. мен 09.10.2026 ж. аралығында Ұлттық деректер банкі ақпараттық жүйеде <https://ndbecology.gov.kz/> өтеді.

Барлық ескертулер мен ұсыныстар осы күндер аралығында бірыңғай экологиялық порталда қабылданады. Осы мерзім өткеннен кейін ескертулер мен ұсыныстар қабылданбайды.

Бастамашы – «ErQanatGroup» ЖШС, 090013, БҚО, Шыңғырлау ауданы, Ақбұлақ ауылдық округі, Қотантал ауылы, Без улицы көшесі, 41 үй. Тел.: 8 776 922 7766.

Жобалық құжаттаманы әзірлеуші «SINEKO» ЖК, Орал қ, Астана ш/а, 45 үй, 54 п., тел.: 87772993130.

Порталға сілтеме: <https://ndbecology.gov.kz/>
ЖАО жұртшылықтың қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз етуге жауапты – «Батыс Қазақстан облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ, телефоны: 8/7112/24-41-11, 24-41-06.





Облыс құрамасы ондықта

Ақтөбе қаласында өткен VI ауыл жасөспірімдерінің жазғы ойындары қорытындыланды. Ел өңірлерінен жиналған 2500-ден астам жас спортшы спорттың 13 түрінен бақ сынап, өзара мықтыны анықтады.

Жарыс қорытындысы бойынша Батыс Қазақстан облысының құрамасы жалпыкомандалық есепте алтыншы орынға ие болды.

ОБЛЫС ҚҰРАМАСЫНЫҢ СПОРТ ТҮРЛЕРІ БОЙЫНША КӨРСЕТКЕН НӘТИЖЕЛЕРІ:

- Асық ату – 2-орын
- Шағын футбол – 3-орын
- Қазақ күресі – 4-орын
- Баскетбол (ұлдар) – 5-орын

- Грек-рим күресі – 6-орын
- Дзюдо – 6-орын
- Үстел теннисі – 6-орын
- Еркін күрес – 7-орын
- Баскетбол (қыздар) – 9-орын
- Волейбол (ұлдар) – 10-орын
- Тоғызқұмалақ – 10-орын
- Бес асық – 11-орын
- Волейбол (қыздар) – 13-орын

Жекелей сында да өңір спортшылары жоғары нәтиже көрсетті. Асық ағудан облыс командасы екінші орын алса, грек-рим күресінен Алдияр Жылқайдаров (45 келі) чемпион атанды. Рамазан Ғалиоллин (92 келі) күміс, Ислам Маратов (60 келі) қола жүлдеге ие болды.

Дзюдодан Айзере Әлібекова (40 келі) мен Сая Орынғали (63 келі) алтын медаль жеңіп алды. Шыңғыс Жұқасаев, Әділхан Мәжік және Саят Марат қола жүлдеге ие болды.

Қазақ күресінен Қайрат Шынарбек (90 келі) топ жарды. Еркеназ Махамбет күміс жүлде алса, Ұлболсын Сырым, Бейсенбі Төлеухан, Найла Темірбай және Қарақат Ерболат қола жүлдеге қол жеткізді.

Еркін күрестен Ералы Айтқалы – күміс, Маралбек Мақсұт – қола алды. Тоғызқұмалақтан Айша Ғарифолла үшінші орын иеленді.

Бір аптаға созылған дода ауылдағы жас спортшылардың шеберлігін шыңдап, тәжірибе жинақтауына өз септігін тигізді. Келесі ауыл жасөспірімдерінің жазғы ойындары 2030 жылы Орал қаласында өтеді.

Тәлім тұғырын ту еткен

Халықаралық туризм күніне орай білім беру саласының қызметкерлері арасында «Еуропа-Азия – 2026» республикалық туристік фестивалі өтті.

Биыл 29-рет ұйымдастырылған дәстүрлі додаға еліміздің әр өңірінен 13 команда, 125 педагог қатысты. Фестивальды облыстық білім басқармасының Балалар мен жасөспірімдер туризмі және экология орталығы ұйымдастырды. Төрт күнге созылған іс-шара Орал қаласындағы «Еуразия» туристік кешенінде өтті. Жарысқа Батыс Қазақстан облысының 11 командасы және Түркістан облысы мен Шымкент қаласының топтары қатысты.

Фестивальдың мәні – мұғалімдердің туристік машығын шыңдап қана қоймай, туған өлкені танып-білуге деген қызығушылығын арттыру, табиғатты аялау мәдениетін қалыптастыру, салауатты өмір салтын дәріптеу және туристік-өлкетану бағытында тәжірибені кеңінен тарату.

ӘРІ ШАПШАҢ, ӘРІ ЕПТІ

Жарыс бағдарламасына техникалық қашықтықтар, шығармашылық-танымдық байқаулар мен спорттық ойындар енгізілді. Әр кезең қатысушылардан ептілікпен қатар төзімділікті, шапшаңдықты және командалық үйлесімді талап етті.

«Түнгі бағдарлау» сайысының «А» тобында ерлер арасында Теректі ауданының өкілі Бекзат Жанғожиев, әйелдер арасында Бәйтерек ауданының қатысушысы Вероника Ибрашева жеңімпаз атанды. «Б» тобында ерлер арасында Бөкей ордасы ауданының өкілі Алмас Ғұмаров, әйелдер арасында Шыңғырлау ауданының ойыншысы Аида Шакит бірінші орынға ие болды.

«Туристік кедергілер жолға» сайысының «А» тобында Бөрлі ауданының ко-

мандасы, ал «Б» тобында Түркістан облысының тобы үздік шықты.

«Өткелдер» қашықтығы бойынша «А» тобында Ақжайық ауданының ұжымы, «Б» тобында Түркістан тарабы жеңімпаз атанды. «Фрироуп» сайысында «А» тобындағы ерлер арасында Жәнібек ауданының спортшысы Ерлан Нығметов, әйелдер арасында Ақжайық ауданының үздігі Нұргүл Аманкелдиева топ жарды. «Б» тобындағы ерлер арасында Тасқала ауданының өкілі Мерлан Тілегенов, әйелдер арасында Түркістан облысының өкілі Ақжан Әскерхан үздік нәтиже көрсетті. «Байлам» қашықтығында «А» тобындағы ерлер жұбы

арасында Еділ Героев пен Асқар Мұхтар (Ақжайық), аралас жұптар Кәрім Неталиев пен Жұмагүл Базарбаева (Бөрлі) бірінші орын алды. «Б» тобындағы ерлер жұбы арасында Аманер Тілепқали мен Ербол Малаев (Казталов), аралас жұптар арасында Әділет Нагимов пен Назерке Қайырлиева (Қаратөбе) жеңімпаз атанды.

ӨНЕР МЕН СПОРТТАҒЫ ҮЗДІКТЕР

Фестиваль педагогтердің шығармашылық қабілетін де айқындады. «Екі жұлдыз» байқауында Қаратөбе ауданының таланттары Елдос Өтеген мен Сая Сәкенова жеңімпаз атанды. «Менің төрт мезгілім» бейнеролик байқауында Бәйтерек ауданының командасы үздік деп танылды. «Бард әндері» жанрынан Қаратөбе ауданының әншісі Елдос Өтеген бірінші орынға ие болды. Ал «Туристік тұрмыс және дағды» байқауында Бөрлі, «Тағам» сайысында Жәнібек ауданының командасы топ жарды. Спорттық бағдарламаның да өз жеңімпаздары болды. Дойбыдан ерлер арасында Теректі ауданының спортшысы Мәулен Асқар, әйелдер арасында Бөрлі ауданының ойыншысы Айкөркем Халелова жеңімпаз атанды. Тоғызқұмалақтан ерлер арасында Шыңғырлау ауданының өкілі Айдос Мақ-

сотов, әйелдер арасында Тасқала ауданының тоғызқұмалақшысы Айсұлу Ахмедалиева, асық ағудан Теректі ауданының командасы жеңімпаз атанды.

ТӘРБИЕНІҢ ТАҒЫЛЫМДЫ МЕКТЕБІ

«Еуропа-Азия» фестивалінің 29 жыл бойы үзілмей жалғасуы – оның білім беру саласындағы өзіндік орны қалыптасқанын аңғартады. Өйткені бұл жай ғана спорттық немесе туристік жарыс емес. Фестиваль – педагогтердің кәсіби әлеуетін арттырып, олардың бойындағы қызығушылық, төзімділік, ұйымшылдық секілді қасиеттерді шыңдайтын тағылымды орта.

Бүгінде балалар туризмін дамыту, өлкетану жұмысын күшейту, жастарды белсенді өмір салтына баулу – білім беру жүйесіндегі маңызды бағыттардың бірі. Осы тұрғыдан алғанда, «Еуропа-Азия» фестивалі ұстаздың кәсіби қызметін туризммен, өлкетанумен және тәрбиемен сабақтастыратын бірегей алаңға айналып отыр.

29 жылдық тарихы бар «Еуропа-Азия» – уақыт сынынан өткен дәстүр ғана емес, ұстаз бен табиғатты, туризм мен тәрбиені, туған өлке мен ұрпақ болашағын жалғастыратын тағылым мектебі.

Материалдарды дайындаған Түгелбай КЕНЖЕҒАЛИҰЛЫ,
«Орал өңірі»

